

גביהו יעקב Gebeyhu Yaacov

00:00:09:14 00:00:02:00

קוראים לי גביהו יעקב,
סבא שלי היה קורא לי אברהם,

00:00:22:14 00:00:09:20

אבי היה קורא לי וורקו. סבא שלי
הלך לאזור "לסטה" בגלל בעיות ונעלם.

00:00:27:10 00:00:22:19

בזמן הזה הביא שלושה
ילדים מנשים נוצריות.

00:00:30:13 00:00:27:12

מצאנו את הילדים האלה
אחרי הרבה חיפושים.

00:00:33:19 00:00:30:17

הבאנו אותם אלינו.
בהתחלה התגוררו ב"לב-ווחה",

00:00:40:23 00:00:33:21

ב"לב-ווחה", סבתא שלי אמלמל
וסבא שלי התחתנו.

00:00:48:09 00:00:41:00

נולד להם הבן הבכור, יעקב, אבא שלי.

00:00:56:12 00:00:48:11

יעקב גדל והתחתן עם אמי,
וובט אדימסו.

00:01:02:13 00:00:56:15

נולד להם הבן הבכור,
אני, גביהו אדימסו.

00:01:07:21 00:01:02:17

קראו לי גביהו (ביצוע קניות) כי גם
ב"לסטה", עשיתי "קניות"

00:01:15:01 00:01:07:23

וגם ב"לב-ווחה" עשיתי "קניות".
כך קרא סבא שלי, שנעלם ל"לסטה" וחזר.

00:01:18:15 00:01:15:03

אז זה שם מסבא שלך?
- כן, סבא שלי קרא לי בשם זה.

00:01:20:19 00:01:18:17

אבל סבא שלי מצד אמא
היה קורא לי אברהם.

00:01:28:00 00:01:20:21
כי זה שם של אבותינו הצדיקים.

00:01:32:20 00:01:28:04
אבל הסבא האחר נתן לי
שם עם סיבות משלו.

00:01:38:22 00:01:32:24
למקום קוראים "לב-ווחה מראים", הייתה
שם כנסיית סיינט מיכאל, בקצה "בלסה".

00:01:47:01 00:01:39:00
נולדתי במקום הזה ב-1928.
- זה לפי הספירה האתיופית?

00:01:51:07 00:01:47:03
כן, לפי הספירה האתיופית 1928.

00:01:58:16 00:01:51:09
כשהייתי קרוב להיוולד, האיטלקים פלשו
לאתיופיה, היו שם למשך 5 שנים.

00:02:00:19 00:01:58:20
הרגו אנשים רבים!

00:02:04:08 00:02:00:21
מכיוון "בלסה" באים ה"פאנו",
מתנגדי האיטלקים,

00:02:07:10 00:02:04:11
האיטלקים באים מכיוון "דגומה".

00:02:12:02 00:02:07:12
האיטלקים הורגים יהודים
כי חושדים שהכניסו לביתם,

00:02:15:20 00:02:12:05
וה"פאנו" - המתנגדים, הורגים יהודים
כי חושדים שהכניסו לביתם איטלקים.

00:02:17:13 00:02:15:22
נהרגו המון אנשים.

00:02:27:04 00:02:17:15
לפני שניכנס לשם עמוק, אמרת שאתה
הבן הבכור, כמה אחים ואחיות היו לך?

00:02:39:12 00:02:27:08
היינו שישה אחים, אחד הצטרף למתנגדי
השלטון האתיופי והלך לסודן ונעלם.

00:02:46:24 00:02:39:16
נשארנו חמישה אחים,
בת אחת וארבעה בנים.

00:02:57:21 00:02:47:06
איך נראה המקום שנולדת בו,
"לב-ווחה מריאם"? מה אתה זוכר?

00:03:01:03 00:02:57:23
היה מקום יפה.
-מה זה אומר היה מקום יפה?

00:03:06:13 00:03:01:05
כי המשפחה שלי ניהלה חיים טובים
עד שהאיטלקים הגיעו והרסו הכל.

00:03:12:12 00:03:06:18
בגלל זה עברנו ל"זנגו",
במרחק מה משם.

00:03:21:00 00:03:12:14
עם הזמן הגיעו לשם,
אזור "לב-ווחה" ו"זקאלה",

00:03:27:24 00:03:21:03
הרבה יהודים שהתיישבו
בארבע בקבוצות גדולות.

00:03:35:21 00:03:28:01
זה גרר חיכוכים, הם התחילו להגיד, מי
הרשה לכם להתגורר כאן ולעבד אדמות,

00:03:38:13 00:03:35:24
היו חילופי יריות כדורים.
היו הרבה בעיות.

00:03:47:14 00:03:38:15
הנוצרים אמרו לנו שאנחנו משתלטים גם
באזור "דנביה" וגם ב"בלסה",

00:03:54:18 00:03:47:17
והתחילה מלחמה בין הקבוצות.
ההורים שלנו ניצחו אותם במלחמה הזו.

00:03:58:08 00:03:54:21
מאיפה באו היהודים שהתיישבו שם?

00:04:05:12 00:03:58:10
הגיעו מתקופת היילה-סלאסה
והתיישבו שם.

00:04:13:03 00:04:05:15
הגיעו אנשים בעלי סמכויות
ובדקו את הנושא,

00:04:22:22 00:04:13:06
והחליט מכאן והלאה שלכם ומפה
ועד לשם שלהם. את הרוב נתן ליהודים.

00:04:34:04 00:04:22:24
היו נוצרים שטענו יהודים לקחו
מהאיטלקים נשקים ולכן ניצחנו אותם.

00:04:37:03 00:04:34:07
זה קרה כשאתה היית קטן
ושכבר היית גדול?

00:04:39:13 00:04:37:06
אני עוד הייתי קטן בזמן הזה.

00:04:45:15 00:04:39:15
אחרי שגדלתי גם כשהתחילו המריבות,
הלכתי עם הנשים להסתתר במערות.

00:04:56:22 00:04:45:18
לשם נגיע יותר מאוחר, האם מה שסיפרת
לי כרגע, קרה לפני שהאיטלקים עזבו?

00:05:03:07 00:04:56:23
כן.
-מה המשפחה הייתה אומרת על איטלקים?

00:05:09:01 00:05:03:10
אמא שלי הייתה מספרת לי ...
- על הדרך גם תגיד את שמה.

00:05:12:06 00:05:09:03
אמא שלי, וובט אדימסו,
הייתה מספרת לי,

00:05:15:12 00:05:12:08
שהתחתנו והביאו אותי לעולם
ואת וודג'ו,

00:05:21:09 00:05:15:15
דוד שלי היה קורא לי גם "גיר-סיל".

-למה הוא קרא לך כך?

00:05:28:01 00:05:21:11
כי במרחק גדול מהאזור שלנו
היו נשמעים קולות של מרגמות,

00:05:30:17 00:05:28:03
לכן קרא לי "גיר-סיל",
כלומר אי וודאות.

00:05:34:12 00:05:30:19
וכשהאיטלקים באו לאזור
והחל הבלגן,

00:05:37:19 00:05:34:14
אחי הקטן נולד, קראו לו טגאפאו,
כלומר, להידחף,

00:05:41:17 00:05:37:21
כי אנשים היו דוחפים אחד את השני
כדי לתפוס מחסה במערות.

00:05:44:19 00:05:41:19
אחי נולד במערה.
- אה כל המשפחה נטשה את הבית...

00:05:49:10 00:05:44:22
כל המשפחה, נטשה את הבית כי שורפים
את הבתים, סבתא שלי נהרגה,

00:05:53:07 00:05:49:12
ועוד הרבה שכנים שאיני מכיר,

00:05:59:23 00:05:53:09
כמו איילה סיסאי
ועוד רבים נהרגו ע"י האיטלקים.

00:06:07:11 00:06:00:00
סבתא שלי נהרגה כשניסתה לתפוס מחסה,
נשאה על גבה את בתה הקטנה,

00:06:14:15 00:06:07:13
האיטלקים ירו פצצות מאוויר
ופגעו בסבתא בעורף.

00:06:19:10 00:06:14:17
נפטרה בשנה שעברה התינוקת
שהייתה על גבה של סבתא,

00:06:22:07 00:06:19:12

כשנפגעה מכדור איטלקי,

00:06:29:15 00:06:22:10

סבא שלי נפצע והחלים.

את סבא אני מכיר,

00:06:36:12 00:06:29:17

אבל את סבתא עוד לא הכרתי כשנהרגה.

00:06:38:17 00:06:36:15

מה עוד היו מספרים לך?

00:06:43:22 00:06:38:20

סבא שלי אחרי שאישתו נהרגה,

היה גר אצלנו,

00:06:47:22 00:06:43:24

למרות שהיו לו הרבה ילדים נוספים.

00:06:56:05 00:06:48:01

כי הוא אמר שהוא לו עוזב את יעקב,

בנו הבכור, אבא שלי. הזדקן ונפטר.

00:06:58:09 00:06:56:08

הוא נפטר במקום שנקרא "צ'יחרה".

00:07:02:12 00:06:58:11

סבא לא אהב את הבלגן של אותה תקופה

שהביאה גם גניבות ושוד.

00:07:04:22 00:07:02:17

אמא סיפרה, כשסבא וסבתא התחתנו,

00:07:08:04 00:07:04:24

ההורים שלהם נתנו להם

6 ראשי פרות כל משפחה.

00:07:10:08 00:07:08:09

והאיטלקים לקחו להם את כולם.

00:07:12:24 00:07:10:10

מה זאת אומרת 6

ראשי פרות כל משפחה?

00:07:21:02 00:07:13:01

קוראים לזה "מצ'א". נניח, אני אבא

של הכלה והוא אבא של החתן,

00:07:24:20 00:07:21:05

כשהם מתחתנים, וזוג זה

עומד להקים בית משלו,

00:07:27:00 00:07:24:22
אנחנו מתייעצים מה לתת להם,

00:07:31:12 00:07:27:01
זה תלוי במה יש לכל משפחה לתת,
יש שנותנים פרה אחת ויש כאלה חמש,

00:07:39:06 00:07:31:14
מי שנחשב אמיד נותן זוג פרות מניקות
ואף נותנים שלוש פרות מניקות.

00:07:45:04 00:07:39:10
אז המתנגדים לאיטלקים
לקחו את מה קיבלו,

00:07:49:24 00:07:45:06
לקחו לכל האזור ולא השאירו כלום.

00:07:53:06 00:07:50:02
האיטלקים היו באים עד לשם?

00:07:55:12 00:07:53:08
כן, היו באים ומאשימים את
האנשים שעזרו ל"שיפטה".

00:07:58:11 00:07:55:14
את יודעת מה זה "שיפטה"?
- לא, לא יודעת. תסביר לי מה זה.

00:08:04:08 00:07:58:13
אלה אנשים שמתנגדים לשליטה איטלקית
באתיופיה והאיטלקית רוצים לשלוט.

00:08:10:02 00:08:04:11
מנהיג ה"שיפטה" קראו לו דג'צ'
דנ'או, היו לו הרבה תומכים.

00:08:14:17 00:08:10:06
הוא שמע שאנשים הכניסו
לביתם איטלקים, "בנדה",

00:08:19:15 00:08:14:20
אז הוא לקח את הצאן
של כל אנשי האזור.

00:08:23:09 00:08:19:17
אז במה אנשים מתפרנסים
כשלוקחים להם את הצאן?

00:08:27:24 00:08:23:12
חלקם עושים כלי חרס
וחלקם עוסקים בנפחות כדי להתפרנס.

00:08:32:23 00:08:28:01
אמא שלי סיפרה זה היה נורא,
היו ימים קשים.

00:08:36:14 00:08:33:01
אנשים התפזרו בכל מקום
כדי למצוא אוכל,

00:08:39:21 00:08:36:16
עד שהאיטלקים הפסידו
במלחמה ועזבו.

00:08:44:04 00:08:40:00
רגע, לפני שנגיע לימים שלאחר עזיבת
האיטלקים, אני רוצה לשאול,

00:08:50:10 00:08:44:06
נכון שהיו יהודים ב"לב-ווחה",
אז האם היו באים לשם,

00:08:54:22 00:08:50:12
כדי לחפש יהודים או מה הייתה הסיבה?
-לא, פשוט המקום יהיה מקום אסטרטגי,

00:09:04:21 00:08:55:00
האזור היה בגבול בין המקום שבשליטת
האיטלקים למקום שבשליטת המתנגדים.

00:09:08:09 00:09:04:24
לכן גם המתנגדים - ה"פאנו" (שיפטה)
וגם האיטלקים,

00:09:12:02 00:09:08:15
היו מאשמים את האנשים
באזור בעזרה לאויב.

00:09:14:23 00:09:12:04
זו הייתה הבעיה שהביאה את הסבל.

00:09:22:09 00:09:15:00
בסוף האיטלקים הפסידו
וחזרו בידיים ריקות לאיטליה.

00:09:26:20 00:09:22:11
מי אלה קבוצת ה"פאנו"?

האם אלה "אהפ"ה"?

00:09:31:04 00:09:26:22
אלה כמו "אהפ"ה", כמו ש"אהפ"ה"
נלחמו מול שלטון ה"דרג",

00:09:33:08 00:09:31:07
אלה נלחמו מול האיטלקיים.

00:09:37:09 00:09:33:10
דג'צ' דנ'או עם כל חייליו התנגד
לשליטה איטלקית,

00:09:41:20 00:09:37:11
ונלחמו מול האיטלקית
וה"בנדה"-מקומיים שתמכו באיטלקית.

00:09:47:17 00:09:41:22
זה מה שהביא לאסון הנורא ולהרג רב
באזור. זה מה שאימי הייתה מספרת לי.

00:09:50:00 00:09:47:19
אחרי זה הם עבדו קשה,
בתקופת היילה-סלאסה,

00:10:02:17 00:09:50:04
הקימו בית, קנו להם פרות
ועיבדו אדמות.

00:10:08:19 00:10:02:20
איך שכבר התבססנו
אחרי התקופה הקשה,

00:10:13:12 00:10:08:22
אבא שלי מת ב-1942
(עפ"י הספירה האתיופית).

00:10:22:20 00:10:13:14
כשהאבא שלי היה בחיים אתה היית ילד,
מה הוא היה מלמד אותך?

00:10:24:07 00:10:22:22
מה אתה זוכר?

00:10:29:13 00:10:24:09
חודשים ספורים לפני שהוא מת,
נפטר בחודש דצמבר,

00:10:33:18 00:10:29:15
באחד הימים של חודש יוני,

הוא סידר את השוורים

00:10:37:04 00:10:33:21

ואמר לי לחרוש אדמה,
וחזר הביתה לעבוד באריגה.

00:10:39:03 00:10:37:06

לפני שחזרת הביתה
הוא פיזר את הזרעים,

00:10:40:24 00:10:39:06

כי אני לא יודע לעשות
זאת מפני שאני עוד ילד.

00:10:44:01 00:10:41:01

ילד שמתנדנד עם ידית האחיזה
של כלי העבודה.

00:10:47:07 00:10:44:03

סיימתי לחרוש עד איפה
שהוא פיזר זרעים...

00:10:48:12 00:10:47:09

בן כמה היית?

00:10:51:16 00:10:48:14

לא זוכר בן כמה הייתי,
אבל הייתי ילד קטן.

00:10:56:03 00:10:51:19

אחרי שסיימתי לחרוש,
שחררתי את השוורים,

00:11:00:23 00:10:56:07

ונשאתי על עצמי את כלי העבודה,
המשא היה כבד כי אני הייתי ילד רזה,

00:11:05:20 00:11:01:00

הגעתי הביתה עם הכלים עליי,
אני זוכר את אבא מודה לאלוהים,

00:11:15:19 00:11:05:24

כי אני גדלתי והתחלתי לעזור לו.
לאחר כמה חודשים, בדצמבר, הוא מת.

00:11:23:04 00:11:15:23

מה עוד היה מלמד אותך חוץ מזה?
- הוא מזהיר אותי לא לגנוב,

00:11:31:08 00:11:23:09

הייתי עולה על עצים גבוהים
כדי לאכול מפירותיהם,

00:11:35:06 00:11:31:11
אלו פירות שאנחנו אוכלים
כשומרים על הפרות והעצים.

00:11:39:11 00:11:35:08
אף אחד מחבריי
לא יכל לעלות גבוה כמוני.

00:11:45:17 00:11:39:13
אחי הקטן שבא איתי לרעות צאן ורואה
אותי עולה על עצים היה מספר לאבא,

00:11:47:20 00:11:45:19
והייתי מקבל מכות על כך.

00:11:49:15 00:11:47:22
אבא היה אומר לי תוך כדי,
לא לעלות על עצים כי זה מסוכן.

00:12:00:08 00:11:49:17
שאני יכול ליפול ולהיפגע.
הייתי קוצר קשים לכיסוי גגות הבית,

00:12:09:18 00:12:00:10
הלכתי עם ילד לשם פחות מחונך, אספנו
מה שאנשים אחרים קצרו, לקחנו הביתה.

00:12:14:07 00:12:09:20
לקחנו הרבה פעמים ושמנו בביתנו.

00:12:24:20 00:12:14:09
כשהבעלים של הקשים גילה שנגנב,
כשעשה חיפוש מצא את הקש שלו אצלנו.

00:12:34:15 00:12:24:23
אבא כעס מאוד ונתן לי מכות. החזיר
את כל מה שלקחתי בחמש סבבים.

00:12:40:09 00:12:34:18
מאותו יום גם אם מי שקצר בעצמו
היה אומר לי לקחת לא הייתי לוקח.

00:12:45:20 00:12:40:11
אלה הדברים שאני זוכר.
אבל מה לעשות, הוא נפטר בסוף.

00:12:49:23 00:12:45:23

היה לי דוד...
- רגע רגע, איך אבא שלך נפטר?

00:12:58:00 00:12:50:01
כנראה בגלל מכת שמש,
היינו אוספים גרעיני "נוג",

00:13:09:23 00:12:58:03
עסקנו בהפרדת הגרעינים מהקשים, היה
עולה מהקשים של "הנוג" אבק חנוק,

00:13:21:00 00:13:10:00
פתאום חש ברע ושבוע לאחר מכן נפטר.
-אם זה מכת חום, האם יש תרופות לזה?

00:13:26:08 00:13:21:02
משתמשים ב"ווגמט" ו...
-מה זה "ווגמט"?

00:13:33:11 00:13:26:10
זו שיטה להוצאת דם לקירור הגוף,
באמצעות ווקום לשאיבת הדם.

00:13:37:22 00:13:33:13
אבל לאבא לא הספיקו לעשות את זה,
אחיו היה מתחרט על כך כל הזמן.

00:13:42:01 00:13:37:24
לא עשו לו?
- לא, לא עשו לו. בסוף הוא מת.

00:13:46:10 00:13:42:03
אז דוד שלי אמר שזה
לא ייתכן שאנחנו נמות מרעב,

00:13:51:06 00:13:46:12
חמישה ילדים ואימי בהריון,

00:13:54:00 00:13:51:08
התחלנו להתגורר עם דוד שלי.

00:13:58:11 00:13:54:02
איחדנו את השוורים שלנו עם שלו
והתחלנו לעבוד בחקלאות ביחד.

00:14:04:06 00:13:58:14
החכרנו אדמה עם חוזים ספציפיים.
החכרנו בכמה מקומות.

00:14:10:24 00:14:04:08

- אתה יכול להסביר לי
מה זה אומר להחכיר אדמה?

00:14:16:17 00:14:11:01
ההסכם הוא שאנחנו לוקחים אדמה
ומשלמים עליו 25 אחוז מהרווח.

00:14:25:06 00:14:17:00
יכול להיות גם הסכם של שלישי מהרווח,
כלומר 33 אחוזים מהרווח.

00:14:31:21 00:14:25:12
כך גידל אותנו דוד שלי במשך
ארבע שני. הוא נפטר בסוף גם.

00:14:46:01 00:14:32:00
בשנת 1947 אימי חיתנה אותי.

00:14:53:04 00:14:46:03
בן כמה היית אז? מה אתה זוכר
מה אותה תקופה? ספר לנו על זה.

00:15:02:10 00:14:53:07
תעשי חישובים, נולדתי ב-1928
ונישאתי ב-1947,

00:15:13:08 00:15:02:15
כך תוכלי להגיע בן כמה הייתי.
התחתנתי עם ילדה מאוד קטנה.

00:15:21:04 00:15:13:12
הייתי הבוגר האחראי בבית,
נותן משימות לאחיי הקטנים,

00:15:27:22 00:15:21:09
המפרנס של המשפחה ולא הסתדרתי
עם אישתי לכן התגרשתי ממנה.

00:15:39:18 00:15:27:24
בתקופה הזו, נראה לי ב-1947,
דוד שלי שגידל אותנו נפטר.

00:15:43:07 00:15:39:22
מה קרה לזו?
-כי הוא מבוגר, חלה ונפטר.

00:15:49:14 00:15:43:10
הוא לא היה מבוגר מדי, פשוט
היו מחלות שהורגות תוך זמן קצר.

00:15:59:07 00:15:49:17
אמא שלי אמרה, בעלי כבר נפטר,
הדוד של ילדיי שעזר לנו גם נפטר,

00:16:16:10 00:15:59:10
לכן לא נשאר לנו סיבות להישאר במקום
הזה, והחליטה לעזוב לאוזבה ב-1950.

00:16:24:22 00:16:16:15
אם עזבתם לאוזבה ב-1950
זה אומר היית בן 20-22...

00:16:28:21 00:16:25:00
כן, נכון.
כשהתחתנתי הייתי בערך בן 19.

00:16:34:10 00:16:29:00
אז אני שמתתי את אמא שלי
ואחיי באוזבה ולקחתי את השוורים ו...

00:16:46:21 00:16:34:14
רגע רגע, לפני שנגיע לשם,
בזמן הזה אתה עדיין עוד צעיר וגרוש,

00:16:53:02 00:16:46:24
אמא שלך עזבה את "לב-ווחה".
לאן היא עזבה?

00:16:56:09 00:16:53:04
לאוזבה.
אתה זוכר כשאתם עוברים לאוזבה?

00:17:01:17 00:16:56:11
מה עשיתם עם הבית שלכם?
עם הרכוש שלכם, הפרות שלכם?

00:17:06:05 00:17:01:21
את הפרות לקחנו כי זה לא מרחק גדול.
מי לקח אותם?

00:17:13:09 00:17:06:08
אנחנו, אלה שעוזבים, הבעלים.
אתה בעצמך היית שם, לקחת אותם?

00:17:18:12 00:17:13:15
כן. יחד עם שני אחים שלי לקחנו
את הפרות עד אוזבה.

00:17:22:07 00:17:18:16
כמה זמן לוקח מ"לב-ווחה" לאוזבה?

00:17:29:14 00:17:22:16
-זה מרחק של יום אחד הליכה
אבל עם פרות לוקח יותר מיום.

00:17:33:19 00:17:29:18
כלומר כמה ימים לקח לכם עם הפרות?
-יומיים.

00:17:35:09 00:17:33:23
אתה זוכר את הדרך?

00:17:41:09 00:17:35:12
כן אני זוכר, ישנו בשטח עם כל
העצים והפרות והגענו למחרת.

00:17:48:01 00:17:41:12
אמא שלי נשארה שם כי הייתה צריכה
לשמור על התבואה, היה לנו הרבה.

00:17:54:15 00:17:48:04
אנחנו הגענו לאוזבה והצטרפנו
לסבתא שלי, אמא של אמא שלי.

00:18:00:07 00:17:54:19
בתקופת עיבוד חקלאות, יוני,
אמרו לי שאמא שלי חולה,

00:18:05:14 00:18:00:10
רגע, סליחה כי אני פשוט
לא רוצה שנדלג על נושאים,

00:18:08:01 00:18:05:16
אני רוצה לדעת האם הדודים שלך באוזבה

00:18:10:19 00:18:08:03
כבר היו מודעים
לכך שאתם הולכים אליהם?

00:18:12:12 00:18:10:22
או שהגעתם אליהם בהפתעה?

00:18:16:21 00:18:12:15
כן, הם כבר ידעו שאנחנו
מגיעים אליהם.

00:18:21:17 00:18:17:05
הם בעצמם היו באים אל אמא שלי
והיו אומרים לה לעבור אליהם

00:18:27:20 00:18:21:20
כי אין לה אף אחד במקום הנוכחי.
לא היו מתייעצים איתי.

00:18:34:23 00:18:27:23
באזבה ארגנתי את השוורים לעבודה
אבל לא הייתה אדמה,

00:18:39:24 00:18:35:00
זה לא קל לעבור למקום חדש,

00:18:47:10 00:18:40:12
ממי אקבל אדמה, בסוף אנשים התחילו
להציע לי חלקות אדמה קטנות בכל מקום,

00:18:53:11 00:18:47:16
אבל עוד לפני שהתחלתי,
נודע לי שאמי חולה,

00:18:55:02 00:18:53:15
עזבתי את הכל והלכתי אליה,

00:18:57:08 00:18:55:04
כשהגעתי גיליתי שיש באזור
"וורשיני",

00:19:00:21 00:18:57:10
מחלה עוברת מאדם אדם.
מה זה "וורשיני"?

00:19:22:16 00:19:01:00
זו מגפה שמתפשטת מאדם לאדם.
מה התחלתי להגיד?

00:19:27:05 00:19:22:19
כשהיית באזבה אמרו לך
שאמא חולה וחזרת ל"לב-ווחה"...

00:19:33:19 00:19:27:10
נכון. הגעתי אליה בחודש יוני והצלחתי
להעביר אותה ל"קיסא", בספטמבר.

00:19:38:22 00:19:33:23
תסביר לי על זה, נכון שחזרת אליה
כשיש מגפה, האם אתה לא מפחד מזה?

00:19:40:03 00:19:38:24
מה אני יכול לעשות,
זו אמא שלי!

00:19:41:18 00:19:40:05
האם היו רופאים באזור?
מה עשיתם עם זה?

00:19:44:23 00:19:41:20
אין רופאים, אין כלום.

00:19:50:20 00:19:45:02
לכל היות אפשר ללכת למגידי עתידות
ולשאול האם היא תישאר בחיים או לא.

00:19:56:01 00:19:50:22
אין חשוב יותר מאמא
לכן רצתי אליה והגעתי,

00:20:07:10 00:19:56:03
מצאתי אותה ב"גוג'ו"
שאנשי הסביבה בנו לה.

00:20:19:18 00:20:07:14
אני זוכר מאותו יום שחזרתי לאמא
שלי, הייתי מתקלח כל בוקר,

00:20:27:02 00:20:19:21
כדי לשמור על היגיינה, לכן כשכל
האנשים באזור חלו, לי לא קרה כלום.

00:20:33:02 00:20:27:04
למשך כמה זמן היא חלתה?
כמה זמן נשארת איתה?

00:20:36:01 00:20:33:04
חלתה למשך כשלושה חודשים.
טיפלת בה במשך שלושה חודשים?

00:20:42:07 00:20:36:04
כן. טיפלתי בה שלושה חודשים, התחילה
לדבר לבדה, לא הייתה מסתדרת עם אוכל.

00:20:47:08 00:20:42:09
היה מאוד קשה. סבלנו מאוד.
לבסוף הרגישה טוב,

00:20:51:06 00:20:47:13
התחילה לבקש ממני תביא לי
"דבו" בבית של ההיא,

00:20:55:19 00:20:51:09
ותביא לי אינג'רה מהבית של ההיא.

00:21:05:14 00:20:55:21
אחרי שהיא החלימה והתחילה להכין
אוכל לעצמה חזרתי אחים שלי באוזבה.

00:21:14:05 00:21:05:18
איך מטפלים בחולה שם?
-זו שאלה טובה, שם זה לא כמו בארץ,

00:21:24:12 00:21:14:08
שם אנשים ששומעים שמישהו חולה
או נפטר, מביאים מה שיש להם ונותנים,

00:21:29:21 00:21:24:15
לכן לא יחסר כלום,
אנשים עוזרים אחד לשני.

00:21:35:04 00:21:30:02
היו גם כמה שחלו וגם אותם
הוציאו מהבית ועזרו להם.

00:21:39:00 00:21:35:10
בספטמבר המגפה חלפה.

00:21:51:07 00:21:39:03
כשהחזרתי את אמא לביתה וחזרתי
לאוזבה, אמרו לי שאשתי ילדה.

00:21:57:06 00:21:51:12
קראתי לבני אלילי.
-אה נישאת שוב?

00:22:00:00 00:21:57:09
כן, אחרי שהתגרשתי
מהראשונה התחתנתי שוב.

00:22:08:10 00:22:00:02
מי שידך לך אותה?
-הדודים שלי מאוזבה.

00:22:17:15 00:22:08:14
כשחזרתי לטפל באמא, השארתי את
אישתי, אחי והפרות באוזבה.

00:22:24:13 00:22:17:20
כשחזרתי, מסתבר שהייתה בהריון,
אבל אני לא ידעתי.

00:22:31:06 00:22:24:18
מסתבר שהייתה בהריון מתקדם,
כשחזרתי הייתה עם תינוק, ילדה בן.

00:22:39:00 00:22:31:09
קראתי לו אלליני, כי אלוהים עזר
לאימי להחלים וגם נתן לי בן.

00:22:51:04 00:22:39:03
המקום לא היה נוח לעיבוד אדמה
ולגדל פרות

00:22:57:08 00:22:51:09
וגם אשתי לא הצליחה להתאקלם
רחוק מאמא שלי.

00:23:01:04 00:22:57:10
מאיפה היא הגיעה?
-מ"צדא", אזור "דנביה".

00:23:09:16 00:23:01:07
לא הצלחנו להסתדר שם.
לא היה לי יבול,

00:23:17:21 00:23:09:18
לא הייתה לנו אדמה,
לא היה לנו כלום.

00:23:26:20 00:23:17:23
בנוסף, זה לא היה מקום שגדלנו בו
ומכירים האנשים,

00:23:30:18 00:23:26:24
בסוף הבאתי את אמא שלי,
והתחלנו לגור במקום חדש.

00:23:33:18 00:23:30:23
מקום חדש, איפה?
-באותו מקום, אוזבה.

00:23:38:22 00:23:33:22
כי לא היה באמת בית לפני זה,
הגענו לשם והיינו בבית זמני.

00:23:41:24 00:23:39:00
לקחתי לשם את אימי ב-1950.

00:23:47:21 00:23:42:02
גם אחים שלה באו איתי אליה
ולקחנו ביחד את הרכוש.

00:23:57:24 00:23:47:24
עברנו אליהם, אבל אין לנו אדמה לעבד.

-איך אפשר לחיות כך?

00:24:02:01 00:23:58:04
זה היה מבלבל, היינו במן חושך.

00:24:05:21 00:24:02:04
הייתי מקבל אדמות במקומות שונים,

00:24:10:08 00:24:05:23
במכל מקום חתיכות קטנות
וזה לא היה קל.

00:24:16:13 00:24:10:11
אז איך הסתדרתם בסופו של דבר?

00:24:24:11 00:24:16:15
הסתדרנו בזכות מה שהבאנו
מ"לב-ווחה".

00:24:29:18 00:24:24:15
במשך כשלוש שנים הסתדרנו
עם מה שהיה לנו משם.

00:24:36:14 00:24:29:20
היינו אוספים מה שהלווינו בעבר, כך
עשינו עד שהצלחנו לעמוד על הרגליים.

00:24:46:01 00:24:36:19
נפרדתי מאשתי בסוף, לטוב או לרע.
-למה נפרדתם?

00:24:51:13 00:24:46:04
כי לא הסתדר לי וגם היא לא הצליחה
להתאקלם במקום החדש.

00:24:54:00 00:24:51:15
אתה הייתה הסיבה לפרידה או היא?

00:24:58:24 00:24:54:03
היא טוענת שזה בגללי
ואני טוען שזה בגללה.

00:25:06:07 00:24:59:03
אחרי זה התחתנתי עם אשתי,
אמא של הילדים שכאן.

00:25:09:20 00:25:06:11
מאיפה היא באה?
-מאותו מקום, "צדא".

00:25:14:10 00:25:09:22
אני מבינה שאתה מביא את כולן מ"צדא"
-לא, בעצם אותה הבאתי מאוזבה.

00:25:16:22 00:25:14:12
אוזבה?
-כן, אוזבה, ממש איפה שגרנו.

00:25:22:01 00:25:17:00
אנחנו גרנו במקום ספציפי שנקרא
"שמבקו-בדמה" שבאמבו-בר והיא מאוזבה.

00:25:27:23 00:25:22:05
נפרדה מאשתך כי התאהבת בזו?
-לא, לא התאהבתי.

00:25:31:02 00:25:28:01
הבאתי אותה ללא רשות המשפחה,
ברחה מהבית ובאה איתי.

00:25:32:24 00:25:31:04
הברחת אותה?
-כן.

00:25:37:04 00:25:33:02
היה לה בעל?
-התגרש ממנה והיה בשלבים לחזור אליה

00:25:41:00 00:25:37:07
אבל אני הקדמתי ולקחתי אותה.
-איך הסכימה איתך?

00:25:52:09 00:25:41:03
היא לא ידעה, כשהלכה לבאר מים, הגעתי
אליה עם עוד אדם בסתר וחטפנו אותה.

00:25:58:02 00:25:52:11
אחרי כמה זמן הלכתי לבית הוריה
עם מבוגרים, התחילו להשתולל...

00:26:00:13 00:25:58:05
אחרי כמה זמן מאז החטיפה
הלכת אליהם?

00:26:01:23 00:26:00:15
כשלושה חודשים בערך.

00:26:04:11 00:26:02:01
הם התעקשו לקחת אותה
אבל אני הסתרתי אותה.

00:26:10:23 00:26:04:13

גם היא אמרה להם שרוצה
להקים בית משלה,

00:26:16:13 00:26:11:01

כנראה שבעלה הקודם פגע בה
ולא רצתה לחזור אליו.

00:26:22:24 00:26:16:18

אז אביה החליט לתת לה פרה
עם עגל קטן. לי היה שור אחד...

00:26:25:07 00:26:23:02

רגע רגע, אמרת שהסתרת אותה,
איפה הסתרת אותה?

00:26:28:23 00:26:25:09

בבית של הדודים והדודות
שלא ימצאו אותה.

00:26:31:11 00:26:29:00

כי המשפחה שלי כבר יודעת
על מה שעשיתי.

00:26:38:03 00:26:31:13

יום יומיים אצל דוד אחד ואחרי אצל
האחר כי הייתי מפחד שלא ימצאו אותה,

00:26:46:24 00:26:38:05

גם בעלה היה גר באזור קרוב. הוא כעס
מאוד על כך, איים להרוג אותי.

00:26:50:12 00:26:47:02

הוא אמר להם להביא לו אותה?
כן.

00:26:53:16 00:26:50:14

אני רוצה שתספר לי על זה.

00:26:59:16 00:26:53:18

הוא אמר להם לקחת את האישה אליהם
(ההורים שלה) העיקר שלא תישאר אצלי.

00:27:04:17 00:26:59:19

אני התנגדתי למבוגרים ששלחו אליי
כדי לסגור את המחלוקת

00:27:07:09 00:27:04:19

ואמרתי להם שאם

הוא רוצה להרוג אותי,

00:27:10:09 00:27:07:11

שיבוא ויהרוג אותי
אבל לא אתן את האישה.

00:27:13:02 00:27:10:11

בגלל שהתאהבת בה?
-כן. גם היא התאהבה בי.

00:27:17:00 00:27:13:04

רצתה לחיות איתי ולהקים בית איתי.
-אתה התאהבת בה?

00:27:22:22 00:27:17:04

כן, התאהבתי בה.
בסוף כל אחד הביא רכוש ובנינו בית.

00:27:30:11 00:27:23:00

התחלתי לעבד אדמות. התחלתי
להסתדר עם האנשים והנוצרים באזור.

00:27:37:21 00:27:30:14

רגע רגע, לפני שעוברים נושא, אמרת
שגרוש שלה מאיים, איך הוא נרגע בסוף?

00:27:45:12 00:27:38:01

כי הרבה אנשים כעסו עליו כי הוא כבר
התגרש ממנה ואין שום סיבה להתערב.

00:27:47:09 00:27:45:15

אבל אתה לא מפחד ממנו?

00:27:50:08 00:27:47:11

אין לי ברירה כבר, גם אם אפחד,
כי כבר התחלתי עם זה,

00:27:54:08 00:27:50:12

אני לא רוצה שיגיד עליי ששחררתי
אותה כי פחדתי ממנו.

00:28:03:00 00:27:54:11

נולדה לי ממנה בת. קראתי לה אליזבת,
כי זו הייתה התקופה שמלכת אנגליה,

00:28:05:12 00:28:03:02

אליזבת באה לבקר באתיופיה.

00:28:09:11 00:28:05:16

בתקופה הזו נולדה בתי,

לכן קראתי לה אליזבת

00:28:15:21 00:28:09:16
כלומר מלכת אנגליה שבאה לבקר שם,
באותם ימים נולדה לי בת.

00:28:22:22 00:28:16:00
מה אתה זוכר מאותו ביקור של המלכה?
ספר לנו על זה קצת.

00:28:35:03 00:28:22:24
אני לא זוכר הרבה, מה שאני זוכר זה
שאנשים היו מדברים על הביקור שלה,

00:28:38:24 00:28:35:06
שהיילה-סלאסה בא לגונדר עם המלכה.

00:28:44:21 00:28:39:02
את המלכה לא ראיתי, אבל את
היילה-סלאסה ראיתי כשהיו בדרך לאזזו

00:28:46:23 00:28:44:24
איך הוא נראה?

00:28:57:22 00:28:47:00
הוא היה מלווה בהרבה מכוניות,
כל הכביש היה מלא בחיילים,

00:29:03:23 00:28:58:00
אז אני ראיתי בסתר את היילה-סלאסה.
איך הוא נראה?

00:29:13:01 00:29:04:03
הוא נראה ממש יפה,
ממש התלהבתי שראיתי את המלך.

00:29:23:24 00:29:13:03
בקיצור ראיתי את המלך, המלכה הגיעה
לארץ ובשמה קראתי את ביתי.

00:29:28:24 00:29:24:03
עם הזמן התחלתי להסתדר במקום החדש,
הסתדרתי עם הנוצרים,

00:29:31:17 00:29:29:02
התחלתי לעבד אדמה.
מעבד אדמה בשיתוף עם אימי.

00:29:34:16 00:29:31:19
מה זה אומר,

התחלתי להסתדר עם הנוצרים?

00:29:36:08 00:29:34:18

האדמות בשליטת הנוצרים...

00:29:39:21 00:29:36:11

אז איך הולך עם זה?
מה החוקים והכללים בנושא אדמות?

00:29:46:03 00:29:39:23

אני משלם כסף כדי לעבד אדמה חדשה.
מה זאת אומרת אדמה חדשה?

00:29:52:10 00:29:46:05

כלומר, שטח אדמה מיוער
ולא עובד במשך הרבה שנים.

00:29:57:09 00:29:52:13

נותן שניים שלושה ביר
כדי להתחיל לעבד אדמה כזו,

00:30:06:08 00:29:57:11

גם מהרווח נותן בהתאם להסכם.
אבל ממני לא דרשו, תודה להם,

00:30:15:07 00:30:06:11

עיבדתי גם עבורי וגם עבור אמא שלי,
כי אני כבר הייתי עצמאי גר אישתי.

00:30:31:09 00:30:15:10

נולדו לי ילדים, נהיתי חקלאי מצליח,
הפכתי להיות בעל רכוש וכסף,

00:30:39:11 00:30:31:11

הפרה הביאה מספר עגלים,
נהיו לי שני שוורים,

00:30:45:07 00:30:39:15

התחלתי להביא עובדים
בשדה שלי בתשלום.

00:30:49:10 00:30:45:10

אני, אחד שלא היה לו כלום, התחלתי
לשלם משכורות עבור עובדים בשדה שלי.

00:30:53:06 00:30:49:12

כשאתה שוכר עובד, מה החוזה שאתם
חותמים עליו? מה ההסכם ביניכם?

00:30:59:21 00:30:53:08

העובד מקבל 25 אחוז מהרווח.
-איך מודדים את הכמות?

00:31:08:09 00:31:00:01
יש כלי קיבול שנקרא "אינקב",
עם זה סופרים ושמים בשקים גדולים.

00:31:12:20 00:31:08:12
כך שעל כל שלושה שקים שאני לוקח,
העובד לוקח אחד.

00:31:17:13 00:31:12:23
הוא נמצא איתי מתחילת החרישה
ועד הכנסת היבול הביתה.

00:31:23:06 00:31:17:16
מתחלקים בשלב הפרדת
הגרעינים מהקשים.

00:31:30:19 00:31:23:08
הייתי לוקח כל פעם עובד אחר, יש כאלה
שנשארים איתי שנה ויש כאלה שנתיים.

00:31:36:23 00:31:30:21
ברוך ה' כך הפכתי להיות
אמיד ובעל רכוש, נולדו לי ילדים.

00:31:44:09 00:31:37:03
גם את הבן הבכור שנולד לי מהאישה
הראשונה, הבאתי אליי ושלחתי לבית ספר

00:31:51:19 00:31:44:11
העובד שאתה שוכר, האם הוא מביא איתו
את המשפחה שלו בזמן שהוא איתך?

00:31:59:10 00:31:51:22
לא, הוא בא לבד. אם יש לו אישה היא
תישאר או אצל המשפחה שלו או שלה.

00:32:08:14 00:31:59:13
הוא כמו הילדים שלי, שולח אותנו לטפל
בפרות, לשמור על היבול מחיות בר.

00:32:16:20 00:32:08:16
כשהוא רוצה לבקר את אישתו,
מבקש אישור ממני.

00:32:21:20 00:32:16:24
איזה עובד אתה זוכר אותו הכי הרבה?
-יש הרבה טובים שאני זוכר.

00:32:23:18 00:32:21:24
אז תספר לי איזה סיפור.

00:32:27:01 00:32:23:21
היו לי הרבה עובדים טובים,

00:32:35:24 00:32:27:03
לאחד קראו ממו וודג',
היה מאוד זריז, חרוץ במיוחד,

00:32:44:05 00:32:36:01
והיה גם עובד אחר בשם
דרסו צגאו, שכן שלי,

00:32:50:17 00:32:44:07
אלה שני העובדים הכי טובים שהיו.

00:33:00:17 00:32:50:22
האחרון בין השניים היה
אצלי במשך שלוש שנים.

00:33:22:05 00:33:01:00
אלה השניים שזוכר, היו הרבה שלא
זוכר את שמם והיו מאוד טובים.

00:33:34:13 00:33:22:08
אחרי כל זה ונולדו כמה ילדים, ה"דרג"
עלה לשלטון, מנגיסטו היילה-מריאם.

00:33:44:12 00:33:34:16
עד אותו רגע הייתי משלם
שק אחד מלא של גרעינים.

00:33:47:22 00:33:44:14
למי היית מלשם?
-לנוצרי אחד.

00:33:56:05 00:33:48:03
גם את זה קיבלתי אחרי שרבתי איתו
כי רצה לתת את הקרקע למישהו אחר,

00:34:06:20 00:33:56:09
ורק התערבות של חבר נוצרי אחר פייס
בינינו שאני אשלם לו,

00:34:13:01 00:34:06:23
שק אחד של גרעינים בשנה
עבור החכרת הקרקע.

00:34:18:13 00:34:13:04
זה היה מעצבן אותי שהייתי משלם שק
גרעינים עבור החכרת אדמה,

00:34:24:13 00:34:18:17
כי לא היה חסר קרקעות מאחר ואני
מכיר הרבה אנשים ואנשים אוהבים אותי.

00:34:32:12 00:34:24:20
פעם אחת כשאני בהכנות
להכין מסיבת חתונה לבני,

00:34:38:02 00:34:32:17
זו הייתה אחרי עליית שלטון "דרג"
וטרם הכרזת "מרט לארשו",

00:34:40:12 00:34:38:04
האיש בא כדי לקחת
את דמי חכירת האדמה,

00:34:48:01 00:34:40:14
אז אמרתי לו שאני בעיצומו של הכנת
החתונה ושאלם לו אחרי החתונה,

00:34:54:19 00:34:48:02
כך שלא נתתי לו באותו רגע במקרה,
מיד אחרי החתונה של בני,

00:35:04:19 00:34:54:22
הוכרז "מרט לארשו",
שלא היו דמי תשלומי החכרה.

00:35:11:08 00:35:04:21
האיש לא חזר ודרש ממני כי פחד.

00:35:22:14 00:35:11:10
היה בית ספר שנבנה
בתקופת היילה-סלאסה, עד כיתה ו'

00:35:31:02 00:35:22:17
אמרו לבחור וועד, נבחר
טללה איילאו, מביתא ישראל,

00:35:35:19 00:35:31:05
כי נאמר במפורש שלא ייבחר
מי ששייך לבעלי כוח.

00:35:38:24 00:35:35:21
אמרו לבחור במי שהיה מופלה בעבר.

00:35:42:21 00:35:39:02
כך נבחר איילאו טללה
להיות יו"ר הוועד.

00:35:51:04 00:35:43:00
נבחרו גם כמה נוצרים כחלק מהוועד.
אני גם נבחרתי כנציג בוועד.

00:35:55:23 00:35:51:07
איך בוחרים חבר וועד?
-אנשים מתאספים ובוחרים.

00:35:58:05 00:35:56:00
איפה מתאספים?
האם היה אולם כנסים?

00:36:03:07 00:35:58:07
מתאספים בשטח פתוח, בדשא.
אולם זה למי שיש לו מזל.

00:36:07:03 00:36:03:10
מתאספים בשטח פתוח מתחת לעץ.
-אז תסביר לי איך זה היה אז.

00:36:13:05 00:36:07:06
לפני האספה אמרו לנו שהולכת
להתקיים אספה לבחירת נציגי וועד,

00:36:20:11 00:36:13:09
לכן הלכנו בתאריך ובשעה שנקבעה.
אמרו לנו לבחור, אני נבחרתי כנציג.

00:36:23:05 00:36:20:16
אתה ביקשת שיבחרו בך?

00:36:26:15 00:36:23:07
לא. אנשים מרימים יד
למי שהם רוצים שייבחר.

00:36:29:08 00:36:26:17
למשל אם מישהו ביניהם מצביע עלי
ואומר שאני מתאים,

00:36:32:20 00:36:29:10
אז אומרים לכולם, מי שמסכים
שגביהו ייבחר להרים יד.

00:36:38:16 00:36:32:22
אנשים מרימים יד,
סופרים את הידיים המורמות,

00:36:42:22 00:36:38:17
מי קיבל יותר קולות,
נבחר להיות נציג.

00:36:47:03 00:36:42:24
גם ראש הוועד
ונציגי הוועד נבחרים כך.

00:36:54:02 00:36:47:08
אני נבחרתי כנציג בוועד ולא כיו"ר
כי קיבלתי פחות קולות יחסית.

00:36:57:02 00:36:54:04
מה תפקיד הנציגים בוועד?

00:37:00:13 00:36:57:04
התפקיד מאוד מורכב,
לטפל בתחום המשפטי,

00:37:03:06 00:37:00:15
למשל אם מישהו
נתפס גוזל קרקע,

00:37:07:05 00:37:03:08
או נתפס כשהוא גונב ממישהו, וכו'.

00:37:11:19 00:37:07:07
פניות בכל הנושאים
האלה מגיעים לוועד.

00:37:16:17 00:37:11:23
זה מועבר לבית משפט מחוזי דרכנו.

00:37:27:11 00:37:16:20
בתוך כל זה, ביקשו לבחור וועד לשמירה
על ביטחון הילדים בבית ספר הסמוך,

00:37:34:19 00:37:27:15
מי שבחר גם הפעם זה כלל הציבור,
המורים הגיעו לאספה יחד איתם,

00:37:43:13 00:37:34:21
נבחרו 12 חברי וועד
ואני נבחרתי לתפקיד יו"ר הוועד.

00:37:52:08 00:37:43:16
התפקיד הינו לטפל בבעיות של
התלמידים, בכל דבר שיופנה אליי.

00:37:56:00 00:37:52:11
אמרת הילדים?
-כן. הילדים, כלומר, התלמידים.

00:37:59:17 00:37:56:04
את לא יודעת מה זה וועד, לא?
-אני רוצה שתסביר לי את הכל.

00:38:05:13 00:37:59:22
תפקיד הוועד הינו אם למשל תלמיד
מתלונן שנפגע ע"י מישהו,

00:38:11:19 00:38:05:18
אני מכנס את חברי הוועד
ובודקים את התלונה של הילד.

00:38:19:00 00:38:11:21
בין אם מורה קיפח אותנו, אם ההורים
פגעו בו, כל זה בודקים במסגרת התפקיד

00:38:22:14 00:38:19:05
עושים את זה בתוך בית הספר?
-כן, בבית הספר.

00:38:29:17 00:38:22:20
מנהל בית הספר יושב איתנו בדיון,
מורה אחר לא יכול להצטרף לדיון.

00:38:33:07 00:38:29:19
יש לי שלוש שאלות,
אני אתחיל מהראשונה,

00:38:36:15 00:38:33:09
במהלך העבודה שלך
כנציג בוועד המשפטים,

00:38:39:14 00:38:36:17
האם יש לך סיפור
מיוחד שאתה זוכרת?

00:38:46:14 00:38:39:16
ולא היה לי משהו מיוחד כי כשעבדתי
שם, אני הייתי בתפקיד זוטר,

00:38:51:02 00:38:46:17
היו מעליי אנשים משכילים,
מי שהיה ראש הוועד,

00:38:59:22 00:38:51:04
זה אביו של אברהם נגוסה

(ח"כ בכנסת ישראל), ביינה נגוסה.

00:39:08:06 00:39:00:00
אנחנו עבדנו תחתיו, אבל בהמשך הייתה לנו בעיה בגלל נציגי הוועד הנוצרים.

00:39:12:17 00:39:08:09
רגע, אתה לא זוכר מקרה שאנשים באו עם תלונות,

00:39:15:18 00:39:12:19
כי גנבו להם, או בגלל סכסוכים?

00:39:19:04 00:39:15:20
איך פתרתם את הבעיה, אם הייתה? -אני זוכר מקרים כאלה.

00:39:31:03 00:39:19:06
אז תספר לי על מקרה אחד, מה הייתה הבעיה ואיך פתרתם אותה.

00:39:48:07 00:39:31:08
גבר אחד בא אלינו כי רב עם אשתו, אשתו הייתה חזקה והעיפה אותו.

00:39:57:11 00:39:48:09
הוא בא אליי לבית וסיפר לי מה שקרה לו, שלקחו לו את כל הפרות שלו,

00:40:08:14 00:39:57:13
והתייעץ איתי מה עליו לעשות. אחד מנציגי הוועד היטה משפט לטובת האישה

00:40:13:16 00:40:08:16
ואמר שהוא סוגר את העניין בכך שלא מגיע כלום לבעל.

00:40:16:16 00:40:13:18
אז אני ביקשתי שייתן לי אישור על סגירת התיק,

00:40:18:23 00:40:16:18
ושאלך לבית המשפט המחוזי לערעור,

00:40:21:21 00:40:19:01
אבל הנציג שסגר את התיק סירב לתת לי -אתה ביקשת ממנו?

00:40:29:10 00:40:21:23
-כן. אני ביקשתי ממנו ואמרתי לו למה
הוא מפלה את האיש העני בצורה כזו.

00:40:34:21 00:40:29:12
כשהלכתי לערעור, מצאתי
את ביינה נגוסה שהיה היו"ר,

00:40:37:17 00:40:34:23
שאל אותי לאן אני הולך,
סיפרתי לו על התיק,

00:40:43:12 00:40:37:21
הוא התפלא שנסגר התיק בצורה כזאת,

00:41:02:16 00:40:43:20
וביקש ממני לכתוב מכתב ערר ולהכניס
למשרדו, כך פתחתי את התיק מחדש.

00:41:12:18 00:41:02:20
התיק נסגר מלכתחילה מבלי
שהשמועה הגיעה ליו"ר הוועד,

00:41:25:10 00:41:12:20
לכן המשפט נפתח מחדש. היה מישהו בשם
טירונך, קרוב משפחה שלי ושל הנתבעת.

00:41:38:07 00:41:25:13
מצד שני התובע גם בן דודה שלי.
אמרו שננסה לפייס ביניהם.

00:41:50:06 00:41:38:10
אבל בסוף סיכמנו שכל הרכוש
שבבית יחולק לשניים,

00:41:57:07 00:41:50:08
ושהיא תתחלק עם בעלה בפרות.

00:42:06:11 00:41:57:10
כך שבצעם הם התחלקו
כל מה שניתן לחלק.

00:42:15:08 00:42:06:13
אבל כשהבעל הלך לאשתו
לקחת את הפרות,

00:42:24:11 00:42:15:12
בנס ניצל, כמעט עשו לו לינצ',
אמרו לו שלא מגיע לו כלום.

00:42:29:02 00:42:24:13
אני תבעתי מי שהיה ערב בהסכם שחתמו,

00:42:34:00 00:42:29:04
אבל הערב אמר שמבחינתו
חילק את הרכוש,

00:42:40:12 00:42:34:02
ומי שאשם זו האישה ולכן אותה
אני צריך לתבוע ולא אותו.

00:42:51:20 00:42:40:14
כעת כתבתי מכתב שצריך לקחת מהפרות
של הערב, שווי ערך לפרות של האישה.

00:42:55:05 00:42:51:23
כעת הערב התחנן שלא נגע ברכוש שלו,
ולא בפרות שלו,

00:42:58:03 00:42:55:08
ושהוא ידאג למצוא את הפרות
של האישה ויעביר לבעלה.

00:43:06:03 00:42:58:07
הוא הסתיר את הפרות שלו שלא נראה
אותם, היו לו פרות בריאות מאוד.

00:43:12:00 00:43:06:05
ברגע שהוא הסכים לעשות כך, לקחתי
אותו והלכנו לנציגי הוועד של "צדא",

00:43:16:03 00:43:12:04
הפרות של האיש (הבעל) הוחזרו.
-מי תפס את הפרות?

00:43:26:06 00:43:16:06
נציגי הוועד של האזור.
הלכנו לוועד המשפטי של אזור צדא,

00:43:32:14 00:43:26:09
מי שעמד בראשו היה גדמאו משה,
הוא בא איתי לבית האישה,

00:43:45:12 00:43:32:16
ולקחנו את הפרות של הבעל,
כל אחד מבני הזוג קיבל תשע פרות.

00:43:50:08 00:43:45:16
איך עשיתם זאת, האם הלכתם לביתה,
דפקתם בדלת ולקחתם ממנה את הפרות?

00:43:54:16 00:43:50:11
לא, הלכנו איפה שהפרות נמצאות,
עם ידיעת וועד אזורי ולקחנו אותן.

00:43:56:11 00:43:54:18
כמה אנשים הלכתם לשם?

00:44:05:00 00:43:56:14
אני עם ראש וועד משפטי אזורי
ושני שומרים והערב שלה וזהו.

00:44:10:18 00:44:05:03
איך שהיא ראתה אותנו, היא
ברחה לאזור גונדר,

00:44:16:17 00:44:10:20
אבל הוועד האזורי והערב
הביאו את הפרות,

00:44:25:17 00:44:16:20
ישבנו מתחת לעצים ודנו רבות על
החלוקה, היו הרבה ויכוחים.

00:44:30:18 00:44:25:20
כי היא טענה שפר אחד הלך לאבוד ונעלם
ושחטה פרה אחת באזכרה של אבא שלה.

00:44:34:14 00:44:30:20
אנחנו טענו שעליה להחזיר
לבעלה שווי ערך אלה שנעלמו.

00:44:37:16 00:44:34:17
האחרים אמרו לי לוותר על זה
אבל אני התנגדתי לזה.

00:44:41:13 00:44:37:18
בסוף ויתרתי,
הבעל קיבל תשע ראשי פרות,

00:44:45:07 00:44:41:15
היא קיבלה שמונה
ראשי פרות וחמור אחד.

00:44:59:22 00:44:45:09
איך שהתחלנו לזוז משם אחרי החלוקה,
היא התלוננה בפני מושל גודר, מלקו,

00:45:16:16 00:44:59:24
כי שדדו אותה עבריינים, לכן נשלחו

אלינו שוטרים ועצרו אותנו במקום.

00:45:20:11 00:45:16:19

איפה בדיוק עצרו אותכם?
אחרי שהתרחקתם כבר?

00:45:27:10 00:45:20:14

היינו בדרך לשתות בבר אזורי,
שם תפסו אותנו.

00:45:35:18 00:45:27:12

לקחו אותנו, השארנו את הפרות עם
שומר. אמרתי להם אני עשיתי זאת.

00:45:42:04 00:45:35:20

אמרתי להם שאני הייתי ערב של הבעל
והשני ערב של האישה,

00:45:47:02 00:45:42:06

הם זוג שהתגרש
לכן חילקנו ביניהם את רכושם.

00:45:53:00 00:45:47:10

אמרתי להם גם כי הנושא הוכרע בהכרעת
דין ויש לי אישור לכך והראיתי להם.

00:45:58:07 00:45:53:04

אז הם התקשרו ועדכנו את מלקו טפרה
שזה ענייני בני זוג מסוכסך,

00:46:01:07 00:45:58:10

שחילקנו בין בני הזוג
ולא שדדנו אותה.

00:46:06:16 00:46:01:11

הבעל לקח את החלק שלו,
הוא היה גר קצת רחוק.

00:46:12:04 00:46:06:18

הלכתי איתו עד ליד הבית שלו,
שלא ייקחו ממנו בכוח.

00:46:14:16 00:46:12:06

וחזרתי הביתה אחרי זה.

00:46:24:18 00:46:14:19

בהמשך עברתי לוועד בענייני בית ספר,
שם אני לא מכיר אף אחד מהמורים,

00:46:36:05 00:46:24:20

הם באו מכל מני מקומות שונים,
אינפראז, אזזו, מגונדר ועוד מקומות.

00:46:39:13 00:46:36:09
אני לא מצליח להסתדר איתם.

00:46:44:24 00:46:39:15
הייתה ביניהם מורה אחת
שכל המורים רצו אותה,

00:46:54:20 00:46:45:01
כששאלתי אותם למה הם עושים זאת,
כולם התכחשו שלא עשו דבר,

00:47:10:13 00:46:54:22
ושאלו אותי מי סיפר לי על זה.
לקחתי את פקידת היו"ר והסגן שלו,

00:47:13:08 00:47:10:15
והלכנו לגונדר.
-מי סיפר לך על המקרה הזה?

00:47:18:14 00:47:13:10
היא אמרה לי את זה, תוך בכי.
אמרה לי שמפחדת בלילה,

00:47:21:13 00:47:18:17
הדגישה במיוחד על אחד
שפחדה ממנו יותר.

00:47:26:00 00:47:21:15
אחד שבא מאינפראז,
שאיים עליה כל הלילה.

00:47:36:06 00:47:26:05
טיפלתי בתלונה במיידית,
המורה הועבר למקום אחר והיא נרגעה.

00:47:41:02 00:47:36:08
בהמשך בשנות השבעים של המאה הקודמת,
התחילו גיוסים לצבא.

00:47:44:17 00:47:41:06
רגע, איזה סיפור אתה זוכר?

00:47:47:23 00:47:44:20
הצלתי את המורה
והחזרתי את שלוותה,

00:47:53:00 00:47:48:00

אחרי זה אני התגייסתי לצבא
ולא יודע מה קרה בהמשך.

00:47:55:01 00:47:53:02
שאלתי אם יש לך סיפור נוסף.

00:48:03:21 00:47:55:03
סיפור נוסף, היו תלמידים שהיו הולכים
לאדיס אבבה, כדי לברוח משם לארץ,

00:48:10:24 00:48:03:24
ובסוף חוזרים לבית הספר
כי לא הצליחו להסדיר עליה,

00:48:14:00 00:48:11:02
אז בבית ספר לא היו מקבלים אותם
אחרי שהחסירו הרבה שיעורים,

00:48:17:09 00:48:14:03
אני הייתי מסביר למורים
שהתלמידים החסירו שיעורים,

00:48:20:14 00:48:17:13
כי יש להם בעיות בבית
וכי הם מבתים במצוקה.

00:48:22:19 00:48:20:16
כך הייתי מחזיר אותם ללימודים.

00:48:27:16 00:48:23:00
לאחרי זה אמרו שאני
צריך להתגייס והתגייסתי.

00:48:33:10 00:48:27:19
איפה היה בית הספר?
-"מאצ'א".

00:48:36:08 00:48:33:15
בבית ספר שנקרא "מאצ'א"?
-כן, "מאצ'א".

00:48:43:02 00:48:36:12
איפה גרה המשפחה שלך בזמן הזה?
-בשמבקו-בדימה. קרוב ל"מאצ'א".

00:49:01:10 00:48:43:04
אחרי זה הלכתי יחד עם יו"ר האזורי
והסגן שלו, דמיסה בירו, איש אמיץ,

00:49:04:00 00:49:01:13

אתה מתכוון שהתגייסתם?
-כן. מדבר על הגיוס.

00:49:08:15 00:49:04:02
אני רוצה להבין על הגיוס,
מי אומר לכם להתגייס?

00:49:16:12 00:49:08:18
נותנים הוראה מהמחוז
שכל מי שיש לו נשק,

00:49:19:18 00:49:16:15
שייצא לגיוס אחרת
ייקחו ממנו את הנשק,

00:49:28:07 00:49:19:24
לכן התגייסתי, עוד לא קיבלתי
הכשרה ואימונים,

00:49:35:05 00:49:28:09
לקחו אותי לאזור מסוכן שנקרא
"מהין אבו" והתחלנו להילחם,

00:49:44:09 00:49:35:08
רגע, איך אתם הולכים ל"מהין-אבו"?
-עד היציאה מגונדר הלכנו בתחבורה,

00:49:51:01 00:49:44:12
אחרי זה הלכנו ברגל, זה מקום חם
ומדבר, היינו עם כפכפים,

00:50:00:24 00:49:51:03
ועם לבושים בבגדי חורף,
אני הייתי על הנשק הזה.

00:50:03:10 00:50:01:01
למה שלחו אותכם לשם?
מה היה שם?

00:50:08:14 00:50:03:12
כי אנשים באזור לא נשמעו
להוראות וכללים של שלטונות "דרג",

00:50:10:24 00:50:08:17
כל אזור "ארמאצ'יהו"
התנגד לשלטון "דרג".

00:50:13:10 00:50:11:02
מה הם רוצים?

00:50:22:08 00:50:13:14
הם מתנגדים לחוקים החדשים,
לחלוקת הקרקעות ועיכול בתיהם ורכושם.

00:50:31:17 00:50:22:12
יש גם את ארגון מחתרת E.D.U,
ויש את ארגון אהפ"ה

00:50:35:03 00:50:31:19
לכן שלחו אותנו להכריע אותם
ולהביא אותם להיכנע.

00:50:40:02 00:50:35:06
במלחמה מולם, החיילים התחילו
לברוח, לנטוש ולהיעלם.

00:50:46:18 00:50:40:04
אני רוצה שתיתן תיאור של המקום, הרי
זו הפעם הראשונה שאתה מגיע לאזור,

00:50:51:05 00:50:46:22
מה ראית ביום הראשון שהגעת לשם?

00:50:54:09 00:50:51:08
מיום הראשון כבר אני נתקל במלחמה,

00:50:58:08 00:50:54:11
אין אנשים בבתים,
הכל נטוש וריק, אין מה לאוכל.

00:51:01:24 00:50:58:11
קיבלנו הוראות שלא להיכנס לבתים
ולא להשתמש בכוח, ושלא לאנוס נשים,

00:51:07:10 00:51:02:01
שלא לקחת להם אוכל.
היינו מתים מרעב.

00:51:14:20 00:51:07:12
אנחנו במלחמה כרגע, האנשים נלחמים
נגדנו, עלו על מקומות גבוהים,

00:51:20:23 00:51:14:22
והתחילו להכות בנו, החיילים התחילו
לנטוש את המלחמה ולברוח הביתה,

00:51:26:05 00:51:21:00
בדרך הביתה, ארבעים נשקים נלקחו ע"י
אזרחים מחיילים שברחו הביתה, אזרחים.

00:51:28:16 00:51:26:07
כמה חיילים הייתם?

00:51:37:23 00:51:28:18
היינו הרבה,
לקחו אנשים מכל המחוזות.

00:51:44:00 00:51:38:00
כמה בערך? עשרות, מאות או אלפים?
-בערך כשלוש מאות ארבע מאות.

00:51:52:03 00:51:44:05
אנחנו שומעים על החיילים הבורחים
שנלקחים מהם הנשקים ע"י אזרחים,

00:51:56:04 00:51:52:06
היה אחד שקראו לו דירס קינדה,
הוא בא מאזור סקליט,

00:52:01:16 00:51:56:06
הוא אמר שלא ייתן
את נישקו ולא ייכנע,

00:52:07:20 00:52:01:20
איך שהוא אמר את זה, מישהו שארב
לנו, ירה בו כדור בגב. מת במקום.

00:52:10:24 00:52:07:23
למה החיילים בורחים?
-כי קיטרו אותנו ואין לנו ברירה,

00:52:17:02 00:52:11:03
אין לנו חיילים שיתגברו אותנו,
כל האזרחים נלחמים נגדנו.

00:52:23:16 00:52:17:06
האזרחים אומרים שיש להם
דגים בחכה שלא ישתחררו מהחכה.

00:52:28:01 00:52:23:18
מה זה אומר?
-שלא יברחו הדגים מהחכה,

00:52:34:03 00:52:28:03
כלומר, יש נשקים ושלא נפספס אותם,
צריך לקחת אותם מהחיילים.

00:52:43:09 00:52:34:07
התקדמנו תוך כדי לחימה עד
"מוסאבנב", באזור היה כביש.

00:52:51:10 00:52:43:13
המפקד שלי התקשר לגונדר
וביקש תגבורת,

00:52:58:04 00:52:51:14
הגיעו הרבה חיילים לאחר מכן,
שלחו כמה מרצדסים מלאים בחיילים.

00:53:04:05 00:52:58:07
איך החיילים הגיעו אנחנו יצאנו
הביתה, התחלפנו איתם.

00:53:10:01 00:53:04:08
גם החיילים שהלכו לא נשאר שם הרבה,
כשהלחימה התגברה, גם הם חזרו.

00:53:13:22 00:53:10:05
הפסדנו במלחמה וחזרנו הביתה.

00:53:22:12 00:53:14:00
למה לא היו אנשים בבתים,
האם ברחו משם או שנהרגו?

00:53:27:14 00:53:22:15
בבתים אין גם רכוש,
היינו שורפים בתים ריקים,

00:53:31:02 00:53:27:16
התכוננו מראש והרחיקו את רכושם.

00:53:36:24 00:53:31:04
למה אתם שורפים את בתים?
-כי הם נלחמים נגדנו, הורגים אותנו,

00:53:47:03 00:53:37:02
אנחנו שורפים בתים של המתנגדים.
נשארנו בבית הרבה זמן.

00:53:52:01 00:53:47:08
רגע, מה אתה זוכר כשאתם חוזרים
אחרי שהפסדתם במלחמה?

00:53:55:11 00:53:52:05
מה היו התחושות שלכם?
מה הוחלט בהמשך?

00:54:05:09 00:53:55:14
עשו סקירה כמה חיילים נהרגו,
כמה חיילים נשבו נשקם ע"י המתנגדים.

00:54:10:00 00:54:05:13
האם היו אנשים שאתה הכרת לפני,
שנהרגו במלחמה הזו?

00:54:19:06 00:54:10:03
כארבעה אנשים שלנו נהרגו, עוד אחד
נהרג כשהיה בדרכו הביתה אחרי שברח.

00:54:25:24 00:54:19:09
אבל אנחנו חזרנו הביתה עם מורה דרך.

00:54:33:14 00:54:26:05
כשחזרתי הביתה, כבר מישהו
נמנה הוועד בבית ספר, במקומי.

00:54:42:12 00:54:33:17
אני כבר לא עובד בוועד
בבית ספר "מאצ'א".

00:55:03:21 00:54:42:15
ב-1971 הוכרז גיוס כללי בשבע מחוזות,
כי ההתנגדות של האזרחים התגברה,

00:55:13:08 00:55:03:24
כלומר, כל האזור היה תחת שליטה
של מלקו טפרה חייב להתגייס.

00:55:17:21 00:55:13:11
הפעם איזה אזור התנגד?
-אותו אזור שנלחמו בו לפני זה.

00:55:25:10 00:55:17:23
זה אזור גדול שנקרא "ארמאצ'הו",
המשתרע עד גבול סודן.

00:55:29:19 00:55:25:13
לכן חזרנו שוב לאזור.

00:55:34:24 00:55:29:21
-יש שאלה אחת שלא שאלתי אותך מקודם,
לפני שאתה נשלח למלחמה,

00:55:38:22 00:55:35:02
האם אימנו אותך,
עברת הכשרות מתאימות?

00:55:42:03 00:55:39:00
לא עברתי אימונים,
לא הייתי בהכשרות כל שהן.

00:55:49:04 00:55:42:05
אבל אחרי זה לקחו אותי, ב-1971,
לאזור צדא ואימנו אותי,

00:55:58:16 00:55:49:06
איך נותנים פקודה לחיילים, איך
החיילים מחזיקים ומשתמשים בנשקים,

00:56:07:00 00:55:58:18
איך מפעילים מטעני חבלה
ואיך שמים אותן בתוך האדמה,

00:56:14:02 00:56:07:03
קראו להכשרה סמינר.
אחרי שאימנו אותי כך גייסו אותי.

00:56:23:13 00:56:14:06
התייצבתי בשדה התעופה.
שם קיבלתי דרגת סרן,

00:56:27:22 00:56:23:16
קיבלתי את הפיקוד באזור גונדר.

00:56:33:23 00:56:27:24
את הפיקוד באזור דנמביה
קיבל אחד אחר, נוצרי.

00:56:41:14 00:56:34:00
את הפיקוד באזור "צ'הרא",
קיבל עוד אחד אחר, נוצרי.

00:56:51:01 00:56:41:17
כל אחד מאיתנו אימן חיילים כפי
שהוכשר כל אחד מאיתנו בדרגת סרן.

00:57:00:00 00:56:51:08
ממיינים, את החלשים מחזירים הביתה,
מגייסים יותר חזקים.

00:57:06:04 00:57:00:07
מה זאת אומרת חזקים?
-מי חזק ושלא בא לגיוס, מביאים אותו.

00:57:10:24 00:57:06:07
הוא יעבוד יותר טוב, יורה יותר טוב.
-איך מגייסים אנשים כאלה?

00:57:17:21 00:57:11:02
יש לנו אזורים שבהם אנחנו יכולים

לגייס כל מי שאנחנו רוצים.

00:57:37:00 00:57:17:24
אימנתי במשך שלושה שבועות בתור סרן.
יום לפני הזזת כוחות לקו הקדמי,

00:57:49:07 00:57:37:03
טפרה בזביך, מי שהיה סגן מפקד
מחוז אינפראז בא אלינו.

00:57:58:06 00:57:49:09
יתכן מאוד קיבל הוראות אני לא יודע,
הוא איש מכובד ובעל סמכות,

00:58:03:14 00:57:58:09
היה צריך להוריד אחד מאיתנו הסרנים,
אבל השניים האחרים היו נוצרים,

00:58:14:11 00:58:03:17
לכן הוריד אותי בדרגה.
מי שלא למד ולא אימן, הוריד אותי,

00:58:19:07 00:58:14:16
והשאיר את השניים
עם דרגות סרן. אני סגן.

00:58:36:24 00:58:19:09
לפני זה אמרו לנו שמי שסגן וסרן
מקבל נשק במתנה, כדי להרגיע אותי.

00:58:46:12 00:58:37:01
אם זה היה היום כנראה שהייתי מתאבד,
הייתי לוקח את קשה יותר.

00:58:49:01 00:58:46:15
הם ידעו שאתה מביתא ישראל?

00:58:54:10 00:58:49:04
בוודאי, אני אוכל בנפרד, מקבל בשר
כשר יחד עם חיילים יהודים אחרים.

00:58:58:06 00:58:54:12
אוכלים בשר בנפרד,
יהודים לחוד ונוצרים לחוד.

00:58:59:22 00:58:58:08
היו הרבה מביתא ישראל?

00:59:09:06 00:58:59:24
הרבה מאוד.

היו מווגרה וממקומות אחרים.

00:59:17:21 00:59:09:09
למרות שעברתי הכשרה מתאימה,
ירדתי בדרגה.

00:59:30:05 00:59:18:06
הסרן נותן לי פקודות ואני מבצע,
במקום שאני אתן פקודות לסגנים,

00:59:38:14 00:59:30:10
כרגע כסגן, יש לי שלושה מפקדי כיתות,
נתתי פקודות שיתחלקו בתחמושת,

00:59:41:21 00:59:38:16
יחלקו בין חייליהם.
היה הרבה תחמושת.

00:59:47:09 00:59:42:06
מה אמרת כשלקחו לך את הסמכות?
-מה אני יכול להגיד באותו זמן!

00:59:55:20 00:59:47:11
אין לי ברירה מלבד
לעשות מה שאומרים לי.

01:00:03:09 00:59:55:22
רק כאן בארץ הבנתי
שזו הייתה אפליה.

01:00:13:14 01:00:03:13
יצאנו לדרך, איך שעברנו את גונדר,
התחילו יריות.

01:00:21:24 01:00:13:20
נפתחה מלחמה?
-לא, יורים החיילים ששרים בהתלהבות.

01:00:29:23 01:00:22:00
מי שר?
-החיילים שרוצים להגיע לקו קדמי.

01:00:35:17 01:00:30:00
הייתה להקה צבאית,
כשהלהקה שרה,

01:00:44:07 01:00:35:19
מעוררים בכ פטריוטיות,
שלא אכפת לך למות במלחמה.

01:00:47:08 01:00:44:10
לכל חיל בצבא יש להקה משלו?

01:00:53:10 01:00:47:11
לא, הלהקה הייתה בבסיס ששרה לנו לפני שיצאנו לדרך,

01:00:55:23 01:00:53:12
שלחו אותנו עם רצון להילחם, בנוכחות מפקד הבסיס.

01:01:02:04 01:00:56:00
הוא הבטיח לנו שיעביר את חלוקת האדמה למחוזות,

01:01:14:16 01:01:02:08
לשנה הבאה ולא יקרה השנה.
- למה הוא מתכוון? לא הבנתי את זה.

01:01:24:07 01:01:14:19
למשל, "מאצ'א" שייך למחוז אחר, "ווייניה" שייך למחוז השני,

01:01:28:09 01:01:24:10
ו"סרמלה" שייך למחוז אחר,

01:01:36:09 01:01:28:11
כרגע הייתה תוכנית להכניס אותם למחוז אחד את כולם.

01:01:41:19 01:01:36:12
לכן המפקד אמר שהתוכנית מוקפאת עד לשנה הבאה

01:01:50:09 01:01:41:22
ושכולם יכולים להמשיך לעבד אדמה כרגיל. כך אמר לנו המפקד מלקו.

01:01:55:18 01:01:50:12
עמד על הבמה ואמר הכריז את זה. אנחנו שמחו מאוד על כך.

01:02:01:01 01:01:55:22
חששנו מאוד מתוכנית החלוקה.

01:02:09:00 01:02:01:04
בזמן הזה איפה גרה המשפחה שלך ומי מפרנס אותם?

01:02:19:01 01:02:09:03

באותו מקום, אני אספר לך.
יש את אשתי שמטפלת בילדיי

01:02:27:02 01:02:19:08
יש את אחי הקטן, מוגס יעקב,
שלא נפרדו לרגע במהלך חיינו,

01:02:32:23 01:02:27:04
האחים האחרים גרים במקומות
קצת רחוקים, אבל אחי הקטן,

01:02:45:00 01:02:33:00
עובד ומפרנס את המשפחה יותר ממני.
הוא מחנך ומטפל בילדיי יחד עם אשתי.

01:02:48:04 01:02:45:05
הייתה לי אישה מאוד טובה.

01:02:56:19 01:02:48:06
היא ידעה לנהל את הבית
וכל דבר בסביבה בצורה טובה.

01:03:09:16 01:02:56:22
אני השארתי אותם והלכתי לצבא.
הלכתי להילחם במקום שנקרא "טברי".

01:03:15:05 01:03:09:19
אתם כבר יצאתם לשדה קרב,
האם הייתה איתכם הלהקה?

01:03:19:14 01:03:15:07
לא, הלהקה נשארה בגונדר.
ליוו אותם רק עד שעלינו לכלי רכב.

01:03:33:19 01:03:19:17
גם המפקד הלך הביתה. המפקד מלקו.
אנחנו נסענו, מחולקים בין מפקדים.

01:03:38:15 01:03:33:23
אנחנו צעירים וגם בדרגה זוטרה,
הלכנו תוך כדי יריות.

01:03:40:23 01:03:38:17
כמה רכבים מלאים של
חיילים אתם בסך הכל?

01:03:43:21 01:03:41:03
יש המון.
למה אתה מתכוון כשאתה אומר המון?

01:03:44:22 01:03:43:24
עשרה כלי רכב?

01:03:54:23 01:03:45:14
-זה לא אוטובוס, אנחנו נוסעים על
משאיות ענקיות, ונוסעים בכביש מעפר,

01:04:01:07 01:03:55:01
אבל כמה בערך, עשרה, עשרים, מאה?
-מספר חיילים? מספר המשאיות.

01:04:06:18 01:04:01:10
כל אחד עולה למשאית
ונפגשים ביעד הסופי.

01:04:19:11 01:04:06:21
כ-80-90 משאיות.
היינו הרבה צעירים.

01:04:25:04 01:04:19:14
היו גם מבוגרים שבאו שהתגייסו
כדי שלא ייקחו מהם את הנשקים שלהם.

01:04:34:20 01:04:25:06
אותם שלחנו הביתה לפני המלחמה.
כי אמרו לנו שאנחנו יודעים מה לעשות

01:04:38:01 01:04:34:22
לא הבנתי למה אתה מתכוון כשאתה
אומר, את המבוגרים שלחנו הביתה.

01:04:44:24 01:04:38:04
את מבוגרים, למשל שלא יכולים לשכב
על הרצפה ולירות כדורים,

01:04:48:12 01:04:45:03
שרק באו להילחם כי אחרת
ייקחו מהם את הנשקים,

01:04:51:19 01:04:48:15
יש גם כאלה מבוגרים שבאים
כדי להילחם בשביל המדינה שלהם.

01:04:58:03 01:04:51:21
הגענו לשדה קרב, איך שהגענו נפתחה
מלחמה, כשאנחנו נלחמים,

01:05:07:05 01:04:58:06
המטוסים מסתובבים מעלינו, כשרואים
מטוסים המתנגדים בורחים,

01:05:12:24 01:05:07:08
כך הנסנו אותם קצת.
- מה המטוסים יכולים לעשות?

01:05:21:18 01:05:13:05
כשהמטוס עובר לידם
מנמיך טוס, הם נסים על נפשם.

01:05:24:03 01:05:21:21
המטוסים יורים מהאוויר?

01:05:29:13 01:05:24:06
לא, לא היו יורים.
בהמשך התחילו לירות.

01:05:34:19 01:05:29:17
שאלתי אם המטוסים מפציצים.
-לא, לא מפציצים.

01:05:41:09 01:05:34:22
בהמשך המטוסים התחילו
לירות פצצות מרגמה,

01:05:51:09 01:05:41:17
סתם על שטחים פתוחים כדי להפחיד
וכך היו בורחים המתנגדים.

01:05:56:08 01:05:51:12
עברנו את "טברי".
ב"טברי" בערב,

01:05:59:19 01:05:56:11
אמרו לי, גביהו זה התור שלך
להיכנס עם החיילים שלך,

01:06:08:22 01:05:59:21
זה היה לקראת שקיעת השמש, הוריתי
לשלושת מפקדי כיתה שלי,

01:06:20:02 01:06:09:02
להתקדם עם החיילים, היו לי 99 חיילים
ממש לפני שהתחלנו בלחימה עצרו אותי,

01:06:33:19 01:06:20:05
ואמרו לי, גביהו אחורה פני, לא התור
שלך אלא התור של החיילים מוגרה,

01:06:43:02 01:06:33:21
זזנו אחורה, היינו על מקום גבוה,

בקצה המורדות שלו.

01:06:45:08 01:06:43:06
החיילים מווגרה התקדמו
ופתחו במלחמה.

01:06:47:17 01:06:45:10
בסוף הלחימה ספרנו 80
גופות של מתנגדים.

01:06:50:07 01:06:47:20
מסתבר המתנגדים מה-E.D.U,

01:06:55:06 01:06:50:09
תפסו מחסה והופתעו
מלחימה כבדה של חיילים מווגרה.

01:07:04:10 01:06:55:08
ספרנו 80 גופות.
סרן מקטה נהרג באותה לחימה.

01:07:11:07 01:07:04:11
הלחימה הייתה ביום שישי בערב,
בשבת בבוקר, עלינו על הפיסגה.

01:07:14:20 01:07:11:10
המתנגדים ברחו מהמקום.
כל החיילים על הפסגה.

01:07:18:11 01:07:14:23
המטוסים גם ירו מאוויר
שתי פצצות מרגמה.

01:07:21:04 01:07:18:13
מה עשיתם עם שמונים
הגופות של המתנגדים?

01:07:31:23 01:07:21:06
אנחנו לוקחים את הגופות, חופרים בור
וקוברים אותם, רק את המתים שלנו.

01:07:35:05 01:07:32:04
את הגופות של המנגדים
משאירים אותן שם.

01:07:53:02 01:07:35:09
לנו היה סימן זיהוי על הכתף, מן תיק
להחזקת אוהל או מעיל גשם.

01:08:01:11 01:07:53:05

גם המטוסים מזהים אותנו מהאוויר.
כך המשכנו להתקדם.

01:08:06:02 01:08:01:16
קברתם את כל המתים מצד שלכם?
- כן, את שלנו לקברנו.

01:08:10:04 01:08:06:04
למי שהיה סימן זיהוי,
חפרנו בור וקברנו.

01:08:14:08 01:08:10:07
כל השאר, הרוב היה שלהם, נשאר שם.
- רושמים את שמות המתים?

01:08:18:24 01:08:14:11
לא, לא כותבים. הלוואי והיו מעדכנים
את המשפחות, לא מודיעים שנהרג.

01:08:25:01 01:08:19:04
גם מי שנפצע לא מדווחים שנפצע.
- היו לכם הרבה פצועים?

01:08:28:06 01:08:25:03
כן, היו המון פצועים משלנו.
-מה עושים איתם?

01:08:35:06 01:08:28:08
מסוקים מגיעים ולוקחים אותם.

01:08:54:00 01:08:35:09
מי שלא מתים, המסוקים
לוקחים אותם לבסיס בגונדר.

01:09:00:10 01:08:54:04
גם מי שקיבל שריטה קטנה,
היה מוגדר פצוע ומוחזר לגונדר.

01:09:06:12 01:09:00:16
במלחמה זו נהרגו, יצחק אברה

01:09:12:07 01:09:06:14
ועוד אחד, היה נוצרי,
לא זוכר את שמו, היו הרבה נהרגו,

01:09:19:02 01:09:12:11
אדרג'או אסנקאו, היה חייל אמיץ,
לא יודעים אם חי או מת, הוא אבד.

01:09:40:09 01:09:19:08

אחרי שעברנו את "טברי", הגענו
למקום שנקרא "צ'ילקואנה".

01:09:51:01 01:09:40:13
בלחימה שם, ירו עלינו פצצות מרגמה.
- המתנגדים ירו עליכם?

01:09:56:24 01:09:51:04
כן, הם ירו עלינו.
אני ועוד חייל במרחק מה אחד מהשני,

01:10:02:24 01:09:57:03
שמענו שריקה של מרגמה, לימדו אותנו
שכשירים מרגמות צריך לשכב על הרצפה

01:10:09:06 01:10:03:03
ולא לרוץ. אז אני מהר
שכבתי על הרצפה.

01:10:16:09 01:10:09:09
הפצצה נפלה קרוב אלינו,
רסיס פגע בי ליד הבטן ופצע אותי.

01:10:23:06 01:10:16:15
החייל נקטע לו הרגל מהפגיעה,
כי הוא לא נשכב על הרצפה.

01:10:28:21 01:10:23:09
כששמעו שאני פצוע, הייתה בהלה
בקרב כל החיילים והמפקדים.

01:10:36:03 01:10:29:03
המסוק הגיע מהר מאוד,
היו לנו חובשים גם, וטיפלו בנו.

01:10:41:14 01:10:36:10
בהתחלה לא ידעתי שנפצעתי רק כשקמתי
מהרצפה, ראיתי את שטף הדם ממני.

01:10:52:15 01:10:41:18
לקחו אותנו לבסיס במחוז.
-איך לקחו אותך?

01:10:55:17 01:10:52:20
באלונקה. היו לנו הרבה אלונקות.

01:10:59:12 01:10:55:19
קושרים את הפצוע על האלונקה
ומרימים מהר.

01:11:05:10 01:10:59:14
לוקחים אותך על גביהם?
- כן, כי זה יער, ולא יהיה מסוק.

01:11:11:05 01:11:05:12
איך התמודדת עם הפצע בדרך?
- אני שוכב על הגב והם נושאים אותי.

01:11:20:09 01:11:11:10
הורידו אותנו על הרצפה. מפקד הבסיס
בא עם מוטיבציה ופרגן לי,

01:11:24:12 01:11:20:13
אמר לי כל הכבוד, נפצעת
במלחמה ולא כשאתה גונב חמורים,

01:11:31:11 01:11:24:15
נפצעת בשביל המדינה שלך!
אני התלהבתי מאוד מדבריו,

01:11:42:06 01:11:32:06
בבוקר המסוק הגיע לקחת פצועים,
כשכולם אמרו, אם גביהו הולך מפה,

01:11:46:08 01:11:42:09
נרגיש בחוסרו, אז אני אמרתי שאני
לא מתפנה מכאן, אמרתי אני שאר פה.

01:11:48:12 01:11:46:11
מי אומר אם אתה
תתפנה ירגישו בחוסרך?

01:11:55:04 01:11:48:14
כל החיילים.
לא יודעים מה לעשות בלעדיו.

01:12:05:05 01:11:55:11
אז אני אמרתי, שאני חבוש טוב,
שאקבל טיפול כאן ואשאר עם החיילים.

01:12:09:14 01:12:05:09
נפצעתי ב-20 במאי.

01:12:21:00 01:12:09:17
למחרת קיבלנו פקודה ללכת לכיוון
"חומרא", למקום שנקרא "אנגרב".

01:12:26:10 01:12:21:02
חלק מהחיילים בכו
כי חשבו שמחזירים אותם,

01:12:30:24 01:12:26:14
אבל כשהגענו לכביש העלו אותנו
לרכבים ונסענו לכיוון "אנגרב".

01:12:37:15 01:12:31:03
נשארנו שם שלושה חודשים
ושבועיים באותו אזור, בלי מלחמה.

01:12:40:18 01:12:37:18
כלומר, אתה עם החיילים שלך גם?
- כן, עם החיילים שלי.

01:12:44:05 01:12:41:00
גם כל שאר המפקדים והחיילים שלהם,
וגם המפקדים שלנו נמצאים איתנו.

01:12:50:08 01:12:44:07
סגן מפקד האוגדה, מי שלקח ממני
את הדרגה, גם נמצא איתנו.

01:13:00:22 01:12:50:14
עושים שמירות בלילות
כדי שלא יפתיעו אותנו המתנגדים.

01:13:07:01 01:13:01:02
איך קוראים למנגדי השלטון?

01:13:15:15 01:13:07:03
אהפ"ה ו-E.D.U.
כל האנשים באזור בעצם.

01:13:32:05 01:13:15:18
אז עושים שמירות במשמרות, מי שתורן
שומרים מכאן בתוך חפירות,

01:13:42:17 01:13:32:09
מזהירים את השומרים
שלא יירדמו, ו"וג'ים" יכנסו,

01:13:50:14 01:13:42:21
קראו לחדירת המתנגדים "וג'ים",
שחיייהם של אחרים נמצאים תחת אחריותם

01:13:56:05 01:13:50:18
בהתחלה בסידור התורניות, אמרו
שאני מתאים להיות מפקד על השומרים.

01:13:58:16 01:13:56:07
לפקד שהשומרים מבצעים

את השמירות כהלכה,

01:14:00:23 01:13:58:18

לראות בלילות שהעבודה
השמירה מתבצעת.

01:14:06:17 01:14:01:03

אבל אתה פצוע!
- אני מפקד על כמאה חיילים כסגן,

01:14:17:00 01:14:06:21

מפקד על השומרים וצריך לפטרל,
שהשומרים לא יירדמו ויחדרו המתנגדים

01:14:21:13 01:14:17:05

אבל אתה פצוע, אני לא מבינה את זה.
- כן, אני פצוע וצולע.

01:14:25:20 01:14:21:15

אבל אני לא הולך רחוק,
אני מתהלך מסביב לבסיס,

01:14:35:15 01:14:25:22

גם הפצע התחיל להגליד,
התחלתי להרגיש יותר טוב.

01:14:38:24 01:14:35:18

היו לך בעיות עם השמירות?

01:14:49:05 01:14:39:03

היו בעיות. אפילו היו כאלה שהסתכסכו
שם והשלימו רק אחרי שהגיעו לארץ.

01:14:53:20 01:14:49:07

תספר לי מה היה.
הסיפור מתחיל בזה שכשאני פטרלתי,

01:14:56:20 01:14:53:22

גיליתי שמי שהיה אמור
לשמור, הלך לישון.

01:15:02:03 01:14:56:22

הם מעירים אחד השני, יש להם מן
צלצול שבאמצעותו מעירים אחד את השני

01:15:08:06 01:15:02:09

בהישמע הצלצול, התורן קם
ומחליף את השומר.

01:15:13:12 01:15:08:10

אני החלפתי בין שומרים
והלכתי למגורים,

01:15:18:15 01:15:13:14
כשחזרתי לעמדה אחרי זה,
לא היה אף אחד.

01:15:32:13 01:15:18:20
כששאלתי את אבבה למה העמדה ריקה,
הוא אמר לי שהעיר את בלאי,

01:15:38:12 01:15:32:16
אבל בלאי הכחיש שהעיר אותו,
הם רבו ממש.

01:15:48:02 01:15:38:14
אני אמרתי לבלאי, שיבא וישמור
ואת הצדק ישאיר לאלוהים.

01:15:53:22 01:15:48:05
אז אם הייתי מדווח עליהם על הפקרת
משמורת, היו מקבלים מכות.

01:15:58:06 01:15:54:00
היו אומרים שכמעט גרמתם לטבח
בחיילים לכן היו מכים אותם אנושות.

01:16:03:24 01:15:58:12
לכן אני לא רציתי שיקבלו מכות
וישללו להם את נשקיהם.

01:16:06:10 01:16:04:03
כך הסדרתי את העניין ביני לבינם.

01:16:13:22 01:16:06:17
ההוא טען שהעביר את המשמרת לתורן,
התורן אומר שלא העיר אותו.

01:16:20:07 01:16:14:02
הסכסוך הזה נמשך הרבה זמן,
השלימו ממש לפני העלייה באדיס אבבה.

01:16:26:17 01:16:20:10
אבל אני מנעתי את הצרות שיכלו להיות
להם, מנעתי את שלילת הנשקים שלהם.

01:16:32:08 01:16:26:19
הצלתי אותם ממכות קשות.

01:16:39:16 01:16:32:14

כמה זמן היית בצבא מבלי
לראות את המשפחה שלך?

01:16:41:21 01:16:39:18
ארבעה חודשים.

01:16:45:18 01:16:42:05
יש לך דרך לתקשר איתם?
האם אתם מתכתבים?

01:16:48:23 01:16:45:21
לא, לא מתכתבים.
- לא יודעים מה הולך אתיך?

01:16:52:20 01:16:49:03
אומרים להם שאנחנו בארמאצ'יהו,
יודעים שנפצעת.

01:17:05:16 01:16:53:13
לבסוף סיימנו את המשימה
וחזרתי הביתה.

01:17:13:19 01:17:05:18
אני לא ידעתי מה לעשות
עם אנשק שקיבלתי,

01:17:20:15 01:17:13:22
בסיום המבצע, שחטו פרה לביתא ישראלים
ושתיים או שלוש פרות לנוצרים.

01:17:23:13 01:17:20:18
החיילים התחילו להתקומם בזמן הזה,

01:17:29:08 01:17:23:17
כי הם חששו שאחרי שמסיימים
לאכול, יחזירו אותם הביתה.

01:17:41:06 01:17:29:11
אבל אני העברתי את הציוד שקיבלתי,
אספתי את הבשר שנותר,

01:17:47:08 01:17:41:08
ושאחרים לא אכלו כי התקוממו,
שמתי בשק, היה מישהו שהיה איתי,

01:17:52:06 01:17:47:12
נתתי לו לסחוב לי ולקחתי הביתה.

01:17:57:18 01:17:52:09
היו לי כמה דברים שלא יכלתי להביא

הביתה לכן השארתי אותם שם.

01:18:03:08 01:17:57:19

כך חזרתי הביתה
והתקבלתי בשמחה ובצהלה.

01:18:15:04 01:18:03:14

התחלתי בעבודתי הקודמת בוועד,
- אה המשכת בעבודה בוועד?

01:18:18:22 01:18:15:07

כן. חזרתי לעבודתי הקודמת במאצ'א.

01:18:25:23 01:18:19:00

ב1972 הוכרז לסדר את קרקעות
האזור בסידור אחר.

01:18:30:00 01:18:26:01

אנחנו היינו שייכים לאזור "מאצ'א"

01:18:36:07 01:18:30:03

וכעת העבירו אותנו
כחלק ל"ווייניה", אמבו-בר.

01:18:49:18 01:18:37:22

כשהוכרז "מרט לארשו", יש מה שנקרא
שמירת פוריות האדמה,

01:18:56:08 01:18:49:23

ששמים טרסות כדי למנוע
שטיפת העפר עם השיטפונות.

01:19:03:08 01:18:56:12

אני הלכתי ללמוד בסמינר למשך שבוע
איך לשמור על איכות ופוריות האדמה.

01:19:06:20 01:19:03:11

התחלתי ללמד את אנשי
האזור איך לעשות טרסות.

01:19:09:21 01:19:06:23

אתה מלמד את כולם
את מה שלמדת בסמינר?

01:19:15:16 01:19:10:00

לא, אני בעצמי עושה את זה
יחד עם שניים שלושה אנשים נוספים,

01:19:22:04 01:19:15:23

אבל הציבור עובד עם זה.

-אז אתם משרטטים את התוכנית?

01:19:35:19 01:19:22:08
כן, מלמדים אותנו הרבה דברים.
כך יישמנו את מה שלמדתי.

01:19:39:13 01:19:35:24
סליחה שאני מתפרצת בין דבריך,
הפסקת כבר לעבד אדמה?

01:19:45:17 01:19:39:15
לא, מעבדים אדמות, כשהגעתי
כבר הכל היה מוכן.

01:19:49:20 01:19:45:20
גם הבן שלי כבר גדל
והוא התחיל לעבוד,

01:19:53:22 01:19:49:22
אפילו לא עבדתי בזה
במשך איזה שנתיים,

01:19:58:15 01:19:54:07
כי הוא הצליח לעבוד לבד.

01:20:05:19 01:19:58:17
ב1976 הפסקתי לעבוד
בחקלאות כשאשתי נפטרה.

01:20:10:22 01:20:05:22
ממה היא נפטרה?
- היא נפטרה בגלל סיבוך בעת לידה.

01:20:18:16 01:20:11:03
אשתי הייתה בהריון, את הילדות
הגדולות שלי שלחתי בסתר לסודן,

01:20:22:14 01:20:18:18
בהמשך אשתי נפטרה בזמן לידה...
- היא נפטרה בדרך לסודן?

01:20:28:07 01:20:22:16
לא, היא נפטרה בבית, אנחנו
והילדים הקטנים נשארנו בבית.

01:20:32:17 01:20:28:09
אשתי השאירה אותי עם
7 ילדים ונפטרה.

01:20:37:05 01:20:32:19

התינוק שנולד כשהיא
מתה נשאר בחיים?

01:20:40:12 01:20:37:08
לא, לא נשאר בחיים.
היא נפטרה וגם התינוק נפטר.

01:20:45:21 01:20:40:15
לקחתי אותה לבית חולים בגונדר
ושם נקבע מותה.

01:21:00:05 01:20:45:23
זו הייתה צרה גדולה,
אבל המשכנו לחיות גם אחרי זה.

01:21:10:11 01:21:00:10
ב-1977 הבאתי את אשתי הנוכחית.
- מה זאת אומרת הבאתי אותה?

01:21:20:04 01:21:10:15
כלומר, התחתנתי עם אשתי הנוכחית.
הייתי לבד עם שבעה ילדים,

01:21:26:01 01:21:20:08
לכן נישאתי אישה חדשה.
יש את אמא שלי מבוגרת מאוד,

01:21:30:08 01:21:26:03
ואת אמא של אשתי
שגם היא מבוגרת מאוד.

01:21:35:24 01:21:30:10
אבא של אשתי היה נכה,
הייתה לו נכות ברגל,

01:21:42:23 01:21:36:03
מאוד קשה לפרנס את כל זה,
אפילו קפצתי על משהו,

01:21:50:04 01:21:43:01
את הפרות של אבא של אשתי, סבא של
הילדים שלי, חמש מהן לקחו גנבים,

01:21:53:01 01:21:50:07
כשאתה היית בצבא?
- לא, כשאני בבית.

01:21:56:00 01:21:53:04
כשאתה נמצא בבית?
- כן, אבא שלה היה גר רחוק מאתנו,

01:22:03:22 01:21:56:04
היה גר במקום שנקרא "צ'יהרא".
הליכה של חצי יום מהבית שלנו.

01:22:09:00 01:22:03:24
אה הם לא גנבו אותם מהבית שלך.
- לא, לא ממני. כשאמרו שהפרות נעלמו,

01:22:12:17 01:22:09:02
הלכתי לחפש אותם.

01:22:19:15 01:22:12:19
- תסביר לי בבקשה, איך יוצאים
לחפש כשאומרים שפרה נעלמה?

01:22:24:16 01:22:19:17
מסתכלים על עקבות, כמו גששות,
לרוב גם יודעים לאן הפרות הולכות.

01:22:29:08 01:22:24:19
יש גנבים או באזור בלסה
או אזור ארמאצ'יהו.

01:22:35:05 01:22:29:10
אנשים מאזור שלנו לא יגנבו
כי אין להם איפה להסתיר אותן.

01:22:40:24 01:22:35:08
אמרו לי שלקחו אותן לכיוון בלסה,
כי העקבות מראות שלקחו אותן לשם.

01:22:52:08 01:22:41:01
הלכתי לשם, דסה ווסה,
בן דוד של אשתי, בא איתי לבלסה,

01:22:55:16 01:22:52:11
הוא גר מ"צ'יהרא",
איפה שנגנבו הפרות.

01:22:58:22 01:22:55:18
באתי מרחוק, מהבית שלי,
הלכנו לבלסה.

01:23:01:01 01:22:59:00
רק שניכם?
-כן, רק שנינו.

01:23:04:24 01:23:01:03
עם אתם מבררים לאורך הדרך?

אנשים מהאזור.

01:23:13:14 01:23:05:02
מסתבר שאחת הפרות ילדה בדרך,
איך שהתקרבו לבלסה.

01:23:21:05 01:23:13:17
עלינו על מקום גבוה כדי לתצפת על
כל האזור, חשדנו כבר במקומיים שם,

01:23:25:17 01:23:21:08
האזור שרואים משם זה כבר בלסה,
המשכנו לתצפת מהמקום הגבוה,

01:23:33:01 01:23:25:19
ראינו מרחוק שיצא פר אחד ומישהו
מכניס אותו לתוך מסתור במהירות,

01:23:37:09 01:23:33:05
אחרי זה הלכנו לוועד המקומי,

01:23:44:20 01:23:37:11
וסיפרנו לו שהלכה לנו
לאבוד סוסה, ונתפסה באזור,

01:23:47:10 01:23:44:24
סוסה?
כן, אמרנו שזו סוסה.

01:23:49:12 01:23:47:12
למה?
כי לא יודעים,

01:23:53:02 01:23:49:14
אם האנשים האלה שייכים
למי שגנבו לנו ושלא ירו בנו,

01:23:56:23 01:23:53:05
ולכן לא ניסינו לקחת את הפרות.

01:24:00:20 01:23:57:01
דיברנו עם נוצרי מהאזור,
קראו לו ישאמבל,

01:24:03:02 01:24:00:23
והלכנו איתו לביתם של הגנבים
ותפסנו את הפרות.

01:24:06:12 01:24:03:06
לקחנו את הפרות, תוך כדי שאנחנו

סוחבים עלינו את העגל החדש,

01:24:11:17 01:24:06:22

רגע רגע, קפצת נושא,
הלכתם וסיפרתם לוועד...

01:24:14:16 01:24:11:20

להביאנו איתנו את נציגי הוועד
איפה שהפרות נמצאות...

01:24:16:22 01:24:14:18

אבל כשהגעתם לשם,
גילו שלא מדובר בסוּסָה.

01:24:22:13 01:24:16:24

איזו סוּסָה. שום סוּסָה. אמרנו להם
אלה פרות שלנו שגנבו מאיתנו.

01:24:25:24 01:24:22:17

הוא הצטער מאוד על המקרה. אמר לנו
שאנחנו יכולים לקחת את הפרות.

01:24:29:13 01:24:26:02

מה אמרו הגנבים?
- הגנבים נמלטו, נעלמו.

01:24:34:21 01:24:29:17

כשנודע לוועד ואנשים בסביבה,
הגנבים ברחו משם.

01:24:40:04 01:24:35:00

לקחנו את הפרות, והתארחנו בבית של
אותם אנשים שעזרו לנו והעברנו לילה.

01:24:44:08 01:24:40:08

למחרת כבר העגל קצת התחזק,
ויצאנו לדרך הביתה.

01:24:46:24 01:24:44:11

מה עשיתם עם העגל לאורך כל הדרך?
סוחבים אותו?

01:24:50:21 01:24:47:02

אנחנו סוחבים את העגל כשמתעייף.

01:24:54:16 01:24:51:00

אבל אחרי שעבר לילה נוסף,
הוא התחזק והלך קצת ברגל.

01:25:02:23 01:24:54:19

מסרנו את הפרו בעליהן, מי שהלך איתי
לחפש גר ליד הבעלים של הפרות,

01:25:06:13 01:25:03:00
אני השארתי את הפרות והאיש
וחזרתי הביתה.

01:25:12:03 01:25:06:16
אנשים התחילו לדבר, גביהו חיפש
ומצא את הפרות שנגנבו.

01:25:14:15 01:25:12:06
כל הכבוד לך, סיפור מדהים!

01:25:21:22 01:25:14:18
הזכרת לי משהו, האם יש חוק במקרה
שאתה קונה פרה שגנבו אותה?

01:25:29:11 01:25:21:24
כשאני בא לקנות ממישהו שור,
אני שואל את הבעלים של השור,

01:25:32:12 01:25:29:15
אם השור חלה במחלת
"ווטטה" וכבר חסין ממנה?

01:25:37:03 01:25:32:15
האם השור שייך לו,
נולד לפרה שלו וגדל אצלו?

01:25:42:00 01:25:37:05
אני מחתים אותו על כל זה על מסמך
חוזה. ורק אז אני קונה את השור.

01:25:48:21 01:25:42:03
אבל אם בכל זאת השור היה גנוב,
יכולים הבעלים שלו לבוא לתפוס אותו.

01:25:53:10 01:25:49:00
היה מקרה כזה למישהו
שקראו לו אדונו'או ליג'עלם.

01:25:55:04 01:25:53:12
תספר לי על המקרה שלו.

01:26:06:23 01:25:55:06
הוא קנה שור בבלסה
והביא הביתה, לאוזבה.

01:26:20:16 01:26:07:02

הביא את השור בביטחון כי יש לו
את החוזה המבטיח שזה לא שור גנוב,

01:26:27:10 01:26:20:19
הוא קנה שור והביא הביתה...
- כן, אדו'נאו ליג'עלם, קנה והביא.

01:26:32:17 01:26:27:13
איך שהשור הגיע לביתו, חלה
במחלת "ווטטה" ומת מיד אחרי שהגיע.

01:26:39:07 01:26:32:20
הוא פחלץ את העור של השור
ושם על מוט לייבוש,

01:26:49:21 01:26:39:11
אחרי כחודש, באו אנשים שמחפשים
את השור כי זה היה שור גנוב.

01:26:56:20 01:26:50:01
לפי איך שהוא סיפר לי, הגנבים לקחו
את השור מתוך כוונה לשחוט ולאכול,

01:27:01:02 01:26:56:22
אנשים אמרו לגנב שזה שור בריא וצעיר
שיכול לשמש לעיבוד אדמה,

01:27:04:20 01:27:01:04
ועדיף שישחט שור מבוגר,
היה צריך לשחוט בחתונה,

01:27:11:24 01:27:04:23
לכן הוא מכר את השור.
לבסוף אחרי שהאיש קנה, השור חלה ומת.

01:27:17:09 01:27:12:03
את העור תלה מחוץ לבית לייבוש,
הבעלים בא לחפש,

01:27:22:17 01:27:17:11
ואנשים בסביבה אמרו לו
שאדו'נאו ליג'עלם לקח את השור.

01:27:38:09 01:27:22:20
הגיעו לביתו ותפסו את העור כהוכחה.
הוא שילם כסף בשווי של השור.

01:27:50:07 01:27:38:12
כלומר שילם פעמיים. פעם אחת שילם
כשקנה מהגנב, ושנית לבעלים של השור.

01:27:53:04 01:27:50:10
כשהוא הלך איפה שקנה
ושאל אותו להחזיר לו,

01:27:55:19 01:27:53:07
ענה לו שזה לא עניינו
ששילם כסף למישהו.

01:28:00:02 01:27:55:22
לא היה לו חוזה קנייה?
- היה לו, הוא לקח איתו אליו.

01:28:01:23 01:28:00:06
אז למה לא זה לא עבד?

01:28:05:05 01:28:01:24
כי אלה אנשים שמאמינים
בכוח ולא בחוק.

01:28:13:23 01:28:05:08
זה קורה גם בין שניים מביתא ישראל.
בקיצור כשהלך אליו, העיף אותו משם.

01:28:20:02 01:28:14:00
ב-1976 התחילו לעשות אספות
ודיונים בכל האזורים,

01:28:24:24 01:28:20:08
לכן גם מי שמכר שור גנוב הגיע
לאמבו-בר, לאספה,

01:28:29:17 01:28:25:02
אז מי שקנה והפסיד,
גם קרוב משפחה שלי,

01:28:35:04 01:28:29:21
בא אליי וביקש ממני
לעשות עימו צדק בנושא,

01:28:37:22 01:28:35:06
אז אני הייתי עובד בוועד
בבית הספר במאצ'א,

01:28:50:06 01:28:37:24
כתבתי מכתב למשכני שלום אזורי
שיביאו את האיש הכוחני והביאו אותו,

01:29:01:20 01:28:50:09
שלחתי אנשים לביתו וביאו פרה

שוות ערך לכסף ששילם,

01:29:07:11 01:29:01:23

וכך פתרת את האי צדק.

01:29:13:14 01:29:07:16

אני רוצה לשאול אותך, מה אתה עושה אחרי שאתה קונה פרה חדשה,

01:29:19:12 01:29:13:19

האם אתה מביא אותה ומערבב אותה עם הפרות שלך? האם אין חשש למחלות?

01:29:23:21 01:29:19:16

אנחנו קונה איפה שיש פרות בריאות, לא עושים בדיקות, מביאים מערבבים אותם,

01:29:26:15 01:29:24:00

אם זה שור ישר מתחילים לעבד איתו אדמה,

01:29:33:02 01:29:26:18

אם זו פרה עם עגל, חולבים אותה ושותים את החלב,

01:29:37:13 01:29:33:05

לא מפרידים את החדשה מאחרים. - אתה מערבב מיד אחרי שאתה קונה?

01:29:39:14 01:29:37:15

כן, אין הפרדה. מביאים ומערבבים עם הפרות הקיימות,

01:29:43:06 01:29:39:16

למשל לשור שהאיש קנה הייתה מחלת "ווטטה",

01:29:46:03 01:29:43:09

כן, הוא נדבק במקום אחר, איפה שגנב אותו.

01:29:49:18 01:29:46:06

אז איך אתה מונע את הסיכון שלא תהיה לו מחלה וידביק את הפרות שלך?

01:29:53:09 01:29:49:21

במקרה של השור שהיה חולה, הוא לא הדביק פרות אחרות,

01:29:56:20 01:29:53:11

הוא לא נשאר בחיים יותר
מדי זמן, הוא מת מהמחלה.

01:30:03:16 01:29:56:22
בסופו של דבר אני טיפלתי בנושא הזה
והחזרתי את כספו של הקונה.

01:30:11:03 01:30:03:24
אמרת לי שבבתים הגברים תמיד
שמים צידה מוכנה ונשק,

01:30:14:18 01:30:11:08
למקרה שתהיה הכרזה לגיוס מידי, אני
רוצה שתספר לי על קצת יותר בהרחבה.

01:30:24:12 01:30:14:21
אמא שלי הייתה מספרת לי איך הייתה
מכינה לו את הצידה לדרך, "בצק קלוי",

01:30:33:07 01:30:24:18
הייתה שמה את הצידה על התיקרה
כדי לייבש באמצעות העשן מהמדורה.

01:30:39:11 01:30:33:14
גם אני למדתי מזה
ותמיד הייתי מוכן לכל מקרה,

01:30:44:01 01:30:39:13
היה "בצק קלוי" ומיובש בבית.

01:30:56:16 01:30:44:04
במידה ואצטרך לצאת בהפתעה,
אקח איתי את הצידה שכבר מוכנה.

01:31:01:10 01:30:56:18
כשהתגייסתי לצבא והגעתי ל"מהין"
להילחם, כל החיילים היו מתים מרעב,

01:31:05:08 01:31:01:13
אבל אני לקחתי "בצק קלוי",
ואכלתי ממנו

01:31:09:02 01:31:05:10
כל פעם כמה גרגירים
עד שחזרתי לגונדר.

01:31:15:14 01:31:09:05
כל פעם הייתי עושה כך וזה היה מציל
אותי מרעב, אני צריך לדאוג רק למים.

01:31:18:22 01:31:15:19
סיפור מעניין נוסף הוא
שבתור החיילים,

01:31:22:01 01:31:18:24
היו מזהירים אותנו שלא
לנצל את הכוח,

01:31:29:18 01:31:22:04
ולקחת אוכל או כל דבר אחר מהאזרחים.

01:31:36:22 01:31:31:19
חזרת מהמלחמה, המקום שאתה גר בו
עבר להיות חלק מאזור אחר...

01:31:47:03 01:31:37:00
כן, הועבר לאזור אמבו-בר. למי שהיה
יו"ר של האזור, קראו לו אבוהי בריהון

01:31:54:10 01:31:50:22
נחזור לאמבו-בר...
- כן, נחזור לאמבו-בר,

01:32:03:01 01:31:54:13
זהו מקום גדול שמגיעים אליו
מושל המחוז והרבה אנשים משפיעים,

01:32:09:16 01:32:03:04
אחרי שהועברנו לשם, רצו לבחור
נציגי וועד והתחילו להתייעץ בנושא,

01:32:16:14 01:32:09:20
בית הספר נמצא בבעיות
כי הרבה בורחים לסודן,

01:32:20:20 01:32:16:16
גם נציגי הוועד באותה בעיה,

01:32:24:04 01:32:20:22
אין הרבה תלמידים ונציגי וועד,
נשאר מעטים.

01:32:26:21 01:32:24:06
בבחירות לוועד, מינו אותי כמזכיר.

01:32:45:20 01:32:27:07
אבוהי בריהון יו"ר כפי שהיה גם לפני
הבחירות, עדיין צריכים עוד נציגים,

01:32:51:23 01:32:45:23

וצריך לבחור עוד.
- למה חסרים נציגים?

01:32:54:10 01:32:52:03
כי אנשים בורחים לסודן.

01:32:58:08 01:32:54:12
אלה שמביתא ישראל הם אלה שבורחים.

01:33:07:18 01:32:58:10
הרוב המוחלט בוועד הם מביתא ישראל,
כי רוב אנשים באזור הם יהודים.

01:33:23:11 01:33:08:00
לכן כעת יש בעיה כי בורחים לסודן.
עכשיו אני נבחרתי להיות המזכיר,

01:33:35:05 01:33:23:14
לי היה ניסיון כנציג בוועד כבר
מעבודתי ב"מאצ'א", לכן בחרו בי.

01:33:39:00 01:33:35:22
אתה נבחר בשני המקומות?

01:33:45:18 01:33:39:02
לא, אני עכשיו שייך לאזור החדש,
לכן אני כבר לא נציג במאצ'א.

01:33:55:10 01:33:45:21
כשעבדתי בבית ספר כמזכיר הוועד, הכל
היה קורס כי התלמידים עזבו,

01:34:03:07 01:33:55:12
היה זה עד כיתות ח',
בית הספר באמבו-בר.

01:34:11:20 01:34:03:17
אם תשאלני אותי מה היה
תפקידי כמזכיר,

01:34:17:22 01:34:11:22
למשל אם תלמיד בא לבית ספר,

01:34:22:23 01:34:18:00
שלא במדי בית הספר,
לא מכניסים לבית הספר,

01:34:30:12 01:34:23:00
כי רוצים למנוע בפערי לבוש בין אלה
שיש להם לאלה שאין להם,

01:34:37:23 01:34:30:16
לכן קבעו תלבושת אחידה. לבית ספר
אורט יש לו קבלנים שמספקים לו מדים,

01:34:46:18 01:34:38:02
לכן היה לו מחסן מלא של מדים.
כשמחייבים תלמידים לקנות מדים,

01:34:52:24 01:34:46:21
אבל אין להם איך לקנות, מצד שני היו
כאלה שהפסיקו לבוא לבית ספר,

01:34:57:13 01:34:53:03
כך בעצם בית הספר התדרדר.

01:35:11:12 01:34:57:21
התלמידים נמלטים לסודן מכל כיוון,
בין אם דרך "סקליט" או "דמביה".

01:35:16:11 01:35:11:15
אפילו הבן שלי עשה שלושה ניסיונות
בריחה אך חזר כל פעם כי לא צלח לו.

01:35:23:07 01:35:16:16
כשחוזרים אחרי זה לבית הספר, המורים
שואלים איפה הייתם עד עכשיו,

01:35:26:22 01:35:23:10
כי המורים באו מאזור גונדר, אזזו
וכו' ולכן שואלים אותם איפה הייתם,

01:35:30:10 01:35:26:24
אז אני מתערב ואומר,
שהם מבתים במצוקה,

01:35:34:07 01:35:30:12
ולא יכלו לבוא,
שהיו צריכים לעזור להורים,

01:35:37:21 01:35:34:12
אבל אני יודע מה הסיבה האמתית.
-הם מספרים לך על זה?

01:35:48:24 01:35:37:24
לא אבל אני יודע שאין סיבה אחרת.
כך הייתי מחזיר אותם לבית הספר.

01:35:53:24 01:35:49:03
למי שאין מדים,

היו הרבה שלא יכלו לקנות,

01:35:55:23 01:35:54:02
המורים לא יודעים שהתלמידים
אין להם במה לקנות,

01:35:57:22 01:35:56:00
כי הם באים ממקומות אחרים,

01:36:04:03 01:35:57:24
לכן הם מונעים מהתלמידים
להגיע לבית הספר ללא מדים,

01:36:13:02 01:36:04:09
אני הייתי אוסף את כל התלמידים
שלא יכול לקנות,

01:36:20:21 01:36:13:04
חותם אישור על כך שהתלמידים עניים
ואין להם אפשרות לקנות,

01:36:27:07 01:36:21:00
ואז היו מקבלים מדים מהמחסן בחינם.
- היו קונים מדים?

01:36:33:14 01:36:27:15
קונים מדים בגונדר אבל אצלנו היינו
מחלקים בחינם מארגון אורט,

01:36:38:04 01:36:33:17
אבל אם מי מבית מבוסס ירצה
לקנות אפשר גם למכור לו.

01:36:43:08 01:36:38:06
היינו מגדלים "משילה", "טף",
שעועית. מי שאחראי על כל זה,

01:36:47:03 01:36:43:12
מי שמוכר אותם
ומי ששומר עליהם זה אני.

01:36:50:12 01:36:47:07
אתה עושה את כל זה בתוך בית הספר?
- כן. יש לי עוזרים.

01:36:56:20 01:36:50:14
גם התלמידים עובדים איתכם בחקלאות?
-לא הם, אלא הגדולים שבסביבה,

01:37:06:24 01:36:56:23

נותנים מעצמם ועובדים משלב
הזריעה עד הקציר ואיסוף היבול.

01:37:09:23 01:37:07:02
אחרי שהיבול מגיע אלינו,
אני אחראי למכור אותו.

01:37:11:10 01:37:10:00
אתה מוכר אותו?

01:37:23:08 01:37:11:12
כן, אני מוכר יחד עם נציגים נוספים.

01:37:25:12 01:37:23:12
לאן מגיע הכסף אחרי זה?

01:37:33:01 01:37:25:14
אני אוסף את הכסף, בהמשך כשהבריחות
התגברו, ושסכום הכסף גדל,

01:37:45:18 01:37:33:04
יחד עם שני נציגים, אשטה אקלה ולייאו
סנדקה, לקחנו את הכסף ושמנו בבנק.

01:37:51:12 01:37:45:21
אין לנו בעיית כסף כי יש לנו
עוד הרבה מה למכור.

01:37:55:13 01:37:51:14
אני לא מבינה, של מי הקרקע
שאתם מעבדים?

01:37:58:22 01:37:55:15
זה קרקע בסביבת בית הספר,
שייך לבית הספר.

01:38:04:06 01:37:59:00
כלומר, זה נכס של בית הספר?
- כן. כל הקרקע שייך לבית הספר.

01:38:12:11 01:38:04:09
זה בית ספר מאוד גדול. בעבר זה היה
עד כיתות יב', לפני תחילת בריחות.

01:38:18:20 01:38:12:18
אבל עם הזמן ירד עד כיתות ח'.
- מה אתם עושים עם הכסף?

01:38:25:06 01:38:18:24
עיבדתם אדמה ומכרתם יבול

ואספתם כסף, מה אתם עושים איתו?

01:38:31:20 01:38:25:09
אנחנו עושים עם הכסף הרבה דברים,
כמו שיפוצים ותחזוקת בית הספר,

01:38:45:15 01:38:31:23
עוזרים לתלמידים עניים, לפעמים חסרים
דלתות וקונים, ועוד הרבה דברים,

01:38:51:16 01:38:45:18
כל זה אנחנו עושים תוך תיעוד
הכנסות והוצאות כספיות.

01:38:55:23 01:38:51:18
פעם אחת היינו צריכים דלת,

01:39:03:06 01:38:55:24
אז אחד המאבטחים לקח אחריות
לקנות דלת מפלדה,

01:39:07:07 01:39:03:08
אבל גנב את הדלת וברח.
-המאבטח עצמו!?

01:39:19:24 01:39:07:13
כן, המאבטח. אבל כשהוא לקח את הדלת
למקום אחר למכור, הגיעו אליי שמועות,

01:39:25:16 01:39:20:02
אמרו לי ביד המאבטח דלת פלדה
שנראת דלת של כיתות בבית ספר,

01:39:42:13 01:39:25:19
אז אני שלחתי לשם אנשים ותפסו את
הדלת. כך החזרתי את הדלת לבית הספר.

01:39:50:15 01:39:42:16
כך נראה התפקיד שלי בעבודה הזו.
בנוסף גם עבדתי עם נציגים משפטיים,

01:40:07:00 01:39:50:18
בחלוקת האדמה לאנשים, היינו מודדים
קרקעות, נותנים ומסמנים גבולות.

01:40:12:16 01:40:07:05
הייתה זו עבודה קשה.
כמו שאמרתי לך,

01:40:18:13 01:40:12:18

עבדתי גם בפרויקט לשימור
פוריות אדמה,

01:40:22:11 01:40:18:16
גם כשחילקו אדמה בין אנשים,
נשלחתי לסמינר, למשך שבועיים בצדא.

01:40:36:20 01:40:22:14
בסמינר למדתי איך מחלקים קרקעות,
איך מתכננים ומשרטטים בניית בתים,

01:40:40:08 01:40:36:22
השתתפנו כחמישה
אנשים בסמינר, מאזור שלי,

01:40:46:23 01:40:40:11
אספנו את הציבור
ולימדנו איך לבנות בתים,

01:40:53:05 01:40:48:12
בין כל העשייה שסיפרתי הייתי
גם בכלא, סבלתי מאוד שם.

01:40:57:22 01:40:53:07
עם העבודות שעשית,
עם הסמכויות שהיו לך,

01:41:04:11 01:40:57:24
האם היו מתנגדים
רק בגלל שאתה יהודי?

01:41:08:07 01:41:04:13
לא היו לי מתנגדים,
אני גם מכבד אותם,

01:41:15:00 01:41:08:09
אני לא עושה דברים לא ראויים
כי אני בעל סמכות, אני לא מתעמר בהם,

01:41:31:04 01:41:25:00
אפילו, עליי אמרו כך: גביהו
מהווה דוגמה אישית.

01:41:40:06 01:41:31:06
הנוצרים נותנים שמות בין אם זה טוב
או רע, בהתאם להתנהגות של בעל הסמכות

01:41:44:02 01:41:40:11
עליי אמרו: גביהו מהווה
דוגמה אישית.

01:41:51:02 01:41:44:04
זו המתנה הכי הגדולה שיכלתי לקבל.
כך הייתי בין הנוצרים עד שעליתי.

01:42:01:01 01:41:54:13
היה את מלקו טקה,
בין דודה שלי,

01:42:08:15 01:42:01:16
היה עובד במכירת פרים לשחיטה...

01:42:10:02 01:42:08:17
מה זאת אומרת?

01:42:14:03 01:42:10:04
כלומר, היה סוחר בשוורים ששוחטים
אותם למטרות בשר למכירה.

01:42:24:09 01:42:14:06
אז עם שני חבריו מכרו 10 שוורים
לסוחר בבשר, ממוצא אתני טיגרי,

01:42:29:04 01:42:24:16
מכרו לו עם הסכם שייתן את הכסף ביום
אחר וקיבלו רק על אחד השוורים,

01:42:30:24 01:42:29:06
הוא כבר שחט את כל השוורים במידי.

01:42:32:13 01:42:31:02
כשהלכו אליו ביום אחר
כדי לקחת את הכסף,

01:42:35:16 01:42:32:15
הוא הלשין עליהם כי "הקיילה"
(שם גנאי ליהודים), נמלטים מהמדינה,

01:42:38:09 01:42:35:21
בעקבות כך הכניסו אותם לכלא.

01:42:45:10 01:42:38:12
היה לי חבר בשם בריהון מוגס,
היה חבר ב"דרג",

01:42:54:12 01:42:45:12
כשהלכתי לבית ספר
מצאתי את בן דודה שלי בוכה,

01:42:58:02 01:42:54:14

שואל אותו מה קרה לו, הוא ענה לי
כי היה בכלא כל הלילה,

01:43:01:14 01:42:58:05
כי מי שקנה ממנו שוורים הכניס
אותו לכלא ולקח לו את הכסף.

01:43:08:00 01:43:01:16
אז אמרתי לו שיש לי
חבר בשם בריהון מוגס,

01:43:14:04 01:43:08:02
שעוזר לאסירים ולאנשים שפגעו בהם,
ושאני אלך לדבר איתו.

01:43:21:06 01:43:14:06
הלכתי לביתו של החבר, אני חייב
להודות לו, הוא לא היה מחפש שוחד,

01:43:27:21 01:43:21:11
הוא היה בן טוב עם יראת שמיים.
סיפרתי מה שקרה לבן דודה שלי,

01:43:38:18 01:43:28:01
שאל איך קוראים לאיש, אמרתי את שמו,
אז בא איתי אל האיש ועם בן דודה שלי,

01:43:41:05 01:43:38:22
ישבנו בבית העסק של האיש וחבר שלי
התחיל לשאול את האיש שאלו,

01:43:43:04 01:43:41:07
ואז האיש שואל אותו
מי אתה שתשאל אותי,

01:43:46:18 01:43:43:06
אז החבר הוציא את
התעודה שלו והציג לו,

01:43:55:01 01:43:46:20
נבהל ממש. שאל אותו החבר,
האם אתה מחזיר את הכסף או לא?

01:43:57:09 01:43:55:04
אם לא הוא ייקח אותו לתחנה משטרה.

01:44:04:09 01:43:57:11
אמר שהוא ישלם, הוציא את
כל הסכום ונתן לבן דודה שלי.

01:44:15:17 01:44:06:07
יפה! התחלת לעזור
לאלה שבורחים לסודן,

01:44:23:22 01:44:15:19
האם זה רק לתלמידים
או גם לאחרים?

01:44:30:17 01:44:23:24
לא, לא. היה זה שכן שבא מאזור
ארמאצ'יהו, קראו לו אדג'יך אמרה,

01:44:51:06 01:44:31:01
הוא, מטיקו עזריה, אדיסו גטה,
היה מורה בעברו, תלמיד אורט לשעבר,

01:45:00:05 01:44:51:17
היה באהפ"ה וברח משם, גם מ"דרג"
רוצה לברוח, וביקש לעזור לו.

01:45:04:06 01:45:00:07
הוא בא אליך ומספר לך?
- כן, בא אליי לבית.

01:45:10:08 01:45:04:08
התחנן וביקש שאעזור לו
במציאת מלווה,

01:45:14:01 01:45:10:11
אני שואל אותו לאן אתה
צריך להגיע, ענה לסודן,

01:45:23:07 01:45:14:04
אז קראתי לשכן שלי, הפגשתי ביניהם
ודיברתי איתו על המצב,

01:45:25:23 01:45:23:11
מי זה השכן שלך?

01:45:31:02 01:45:26:00
קוראים לו אדג'יך אמרה,
הוא מלווה לסודן.

01:45:37:00 01:45:31:04
אם אני לא מדבר איתו ומתאם איתו
הוא לא מלווה (לא יימצא יהודים),

01:45:44:18 01:45:37:08
שלחתי את האיש לסודן יחד עם המלווה
ואדיסו גטה, קרוב משפחה של אשתי.

01:45:54:09 01:45:44:22
תיאמנו בינינו כי אם יגיע לסודן
בשלום וללא בעיות בדרך,

01:45:59:21 01:45:54:12
הוא ישלח מכתב עם אות "ל" בראש
המכתב, ואם היו בעיות בדרך,

01:46:07:09 01:45:59:24
הוא ישלח מכתב עם אות "ה"
בתחתית המכתב.

01:46:15:15 01:46:07:12
המלווה לקח את האיש, שם אותו בסודן,
קיבל ממנו את המכתב,

01:46:21:21 01:46:15:18
וכשהוא הגיע אליי קיבל את הכסף.

01:46:26:18 01:46:21:23
היה גם עוד אחד שקראו לו
וובעלם וונדימגנ',

01:46:30:11 01:46:26:20
הוא בא מלב-ווחה,
איפה שנולדתי,

01:46:38:14 01:46:30:13
גם הוא ביקש ממני לעזור לו,
היו עוד כ-15 אנשים נוספים,

01:46:41:23 01:46:38:16
קבעתי עם השכן שילווה אותם...

01:46:46:15 01:46:42:01
רגע, תסביר לי בבקשה, כשאתה אומר
15, האם כולם באים לבית שלך?

01:46:51:12 01:46:46:18
לא, לא באים אליי,
בא רק אחד והמלווה וזהו,

01:46:55:01 01:46:51:14
כל האחרים אפילו לא רואים אותי,

01:46:58:00 01:46:55:04
כי כשתופסים אותם, הם מתחילים לספר,
לכן אסור שיראו אותי.

01:47:04:00 01:46:58:02
אז איך אתה מסתתר?
-המבקש בא לבית שלי כאילו הוא אורח,

01:47:08:12 01:47:04:05
מכניס אותו לביתי, מכינים לו
"בונה", מגישים לו אוכל,

01:47:12:09 01:47:08:14
אחרי זה אני שואל אותו מהו צריך,
ואומר שבא לבקש ממני לעזור בליווי,

01:47:19:09 01:47:12:11
אני קורא לשכן, מפגיש ביניהם,
מתאם ביניהם, ויוצאים לדרך.

01:47:26:02 01:47:19:16
את אלה, איך שעברו את גונדר, נתפסו.

01:47:34:02 01:47:26:04
המלווה הציע כי בגלל שמכיר
את האנשים ושהם מאותו מקום,

01:47:45:19 01:47:34:05
הוא לא ייקח כסף נוסף ליציאה לדרך
בתאריך אחר אחרי שנתפסו והוחזרו,

01:47:51:15 01:47:45:21
אבל האנשים לא רצו לצאת לדרך
פעם נוספת.

01:47:54:12 01:47:51:19
כך הוחזרו בעצם האנשים האלה.

01:47:59:22 01:47:54:15
לא הבנתי. תפסו אותם ו?
- נתפסו, שילמו שוחד וחזרו הביתה.

01:48:13:24 01:48:00:14
מה שנתבקש מהם, שילמו וחזרו לביתם.
עוד אחד, דוד קסה אדימאסו,

01:48:29:23 01:48:14:02
ז"ל, נפטר בארץ, הוא בא אל"י בנפרד,
בשם כ-15 בני משפחה,

01:48:37:09 01:48:30:00
תיאם מול השכן,
הוא לקח אותם עד סודן.

01:48:40:07 01:48:37:11
אתה לא מפחד שיתפסו אותך
כשאתה עושה את זה?

01:48:45:07 01:48:40:10
נתפסתי, נכלאתי, סבלתי בכלא
ושוחררתי בגלל עבודה זו.

01:49:01:02 01:48:45:10
אחד בשם דג'ן מולא, שנתפס כשהבריח
אנשים לג'יבוטי, הוא היה גר בצ'יהרא,

01:49:11:22 01:49:01:05
בזמן ההברחה הלשינו עליו, לשלטונות
"דרג", כי הוא מבריח אנשים לג'יבוטי,

01:49:15:17 01:49:12:01
אז היו מבריחים גם לכיוון ג'יבוטי?

01:49:20:21 01:49:15:19
כן, היו הברחות גם לג'יבוטי
וגם לקניה.

01:49:25:11 01:49:20:24
גם את הבן שלי הברחתי כך.
-אתה בעצמך שלחת אותו?

01:49:29:15 01:49:25:13
לא, הוא אמר שהוא עוזב
לכן נתתי לו כסף ושלחתי אותו.

01:49:38:08 01:49:29:17
אותי לא רואים עוסק בזה.
אבל איך שהוא הלשינו עליי ונכלאתי,

01:49:44:15 01:49:38:22
מצד שני אני מסתדר עם אנשי
השלטון ועובד איתם.

01:49:49:07 01:49:44:17
אז הלכו לבית ספר
ותפסו את הילד.

01:49:57:05 01:49:49:09
כשלקחו אותו לכיוון הכביש,
הוא רץ מהר ונמלט.

01:50:02:16 01:49:57:07
רדפו אחריו, ירו כדורים
אבל לא הצליחו לתפוס אותו.

01:50:13:24 01:50:03:00
אנשים איחלו לו מזל טוב שניצל בנס.
אבל אף אחד לא נתן לו להסתתר אצלו.

01:50:18:23 01:50:14:01
יש את הבית של אמא שלו אבל לשם
כל יום באים חיילים כדי לבדוק.

01:50:26:07 01:50:19:00
הוא בא אליי הביתה לאוזבה,
הוא סיפר לי הכל,

01:50:31:17 01:50:26:09
ואמר לי שהוא רוצה
לבקש סליחה מהשלטונות,

01:50:39:01 01:50:31:20
אמרתי לו, בסדר, השארתי אותו אצלי
בבית, והלכתי לצדא למשרדי המחוז,

01:50:45:04 01:50:39:03
דיברתי איתם עליו והגעתי איתם להסכם
שהם לא יגעו בו והוא יבקש סליחה,

01:50:51:19 01:50:45:06
כך בעצם עזרתי לו לקבל חנינה
משלטונות למי שברח, מי שנתפס מברוח.

01:51:02:12 01:50:51:21
בהמשך, כתבתי לו מכתב ואישור שהוא
נוסע לאדיס אבבה, הוא נסע לשם,

01:51:11:02 01:51:02:14
משם ברח לג'בוטי ומשם לארץ.

01:51:15:04 01:51:11:05
אמרת שהיית בכלא, האם זה היה
לפני המקרה הזה או אחרי זה?

01:51:20:05 01:51:15:06
זה קרה לפני המקרה הזה.
עוד כשאשתי הייתה בחיים.

01:51:25:19 01:51:20:08
כלאו אותי בטענה כי אני הברחתי
אנשים. היה קשה בכלא.

01:51:30:09 01:51:25:22
נכנסת לכלא שוב?

- אני נכנס בהמשך.

01:51:36:23 01:51:30:14
אז בסדר נמשיך ונגיע לזה.
-נדמה לי זה היה ב-1974 באמבו-בר,

01:51:45:12 01:51:37:12
אמרו עלי כי הברחתי את בני, אמרה
גביהו, אחיין שלי, בנטיהון איוב לקניה

01:51:51:06 01:51:45:16
הלשינו עליי לוועד החקלאים האזורי.
שלחו אליי שוטרים ותפסו אותי.

01:51:58:22 01:51:51:09
איפה היית כשבאו אליך ותפסו אותך?
תספרי על זה קצת בהרחבה.

01:52:04:23 01:51:59:00
אמא שלי הייתה צריכה לנסוע
לאדיס אבבה, לקחתי אותה לשם,

01:52:09:24 01:52:05:00
וכשחזרתי כבר הייתה
תוכנית מוכנה לעצור אותי.

01:52:14:12 01:52:10:02
מה זאת אומרת תוכנית מוכנה?
- כי הלשינו עליי וצריך לעצור אותי.

01:52:20:03 01:52:14:16
תפסו אותי ושלחו אותי לכלא.
- מי תפס אותך?

01:52:23:03 01:52:20:05
באו שוטרים.
- החברים שלך?

01:52:28:10 01:52:23:07
החברים שלי לא אומרים כלום,
הם רק הלשינו.

01:52:35:12 01:52:28:13
באותה תקופה צעירים שנתפסים,
היו נשלחים לצבא,

01:52:40:03 01:52:35:16
ואני הזהרתי את הצעירים שלא לנסות
לברוח כדי שלא ייתפסו וילכו לצבא,

01:52:44:07 01:52:40:06
אבל את זה לקחו כאילו שהברחתי
אותם דרך קניה והלשינו עליי.

01:52:48:13 01:52:44:09
איך שחזרתי מאדיס אבבה,
ושלחו אותי לכלא.

01:52:54:05 01:52:48:15
חליתי באותם ימים בכלא,
כנראה שזו הייתה מכת קור.

01:53:08:06 01:52:54:07
חליתי בלילה, בבוקר כשראו אותי חולה,
שלחו אותי למרפאה בצדא,

01:53:14:04 01:53:08:10
הרופא הורה לי לקבל חמש זריקות,
נכנסתי לבית של מכר,

01:53:22:00 01:53:14:06
שתיתי קפה וטרם יצאתי לכיוון הכלא,
הגיע לשם אבוהיי, הבוס שלי,

01:53:31:21 01:53:22:03
כדי לראות אותי, כששמע שנכלאתי.
הוא הגיע לבית ההוא אחרי שנחתי קצת,

01:53:36:07 01:53:31:24
שתיתי קפה ועמדתי לצאת
לכיוון הכלא, הוא הגיע.

01:53:40:10 01:53:36:10
אבל הוא אמר לא לחזור
לכלא אלא לברוח,

01:53:46:10 01:53:40:12
הוא הוסיף כי זה לא ייתכן
שיכניסו לכלא,

01:53:49:20 01:53:46:14
כל פעם שצעירים בורחים,
אמר תברח מפה.

01:54:00:10 01:53:50:00
חזרתי למרפאה וביקשתי מהרופא לתת לי
אישור לסיים את הזריקות בגונדר.

01:54:04:18 01:54:00:22
הוא נתן לי אישור חתום. חזרתי הביתה,

ישנתי לילה ולמחרת נסעתי לגונדר.

01:54:07:03 01:54:04:22

באותו רגע שיצאתי לגונדר,
לא חזרתי הביתה,

01:54:11:03 01:54:07:05

לא מכרתי אותו, ולא את הפרות שלי,

01:54:22:15 01:54:11:06

איך שנסעתי לגונדר עם הנשק, במקרה
גם הגיעו אליי מסמכים מאדיס אבבה,

01:54:31:13 01:54:22:19

רגע, כשאתה בא למרפאה
לא הצמידו אליך שוטר?

01:54:40:08 01:54:31:16

בגלל שהייתי ממש חולה, שלחו אותי
עם מישהו מוועד החקלאים,

01:54:45:19 01:54:40:10

שאחרי המרפאה ביקשתי ממנו לשתות
"בונה" אצל מישהו והוא נתן לי,

01:54:58:00 01:54:46:02

וקבענו שאחרי זה אחזור אליו.
הוא נתן בי אימון כי לא אשקר לו.

01:55:03:10 01:54:58:04

אבל בסוף, אבוהיי הגיע והמליץ לי
לברוח, כך שהלכתי לגונדר,

01:55:08:02 01:55:03:13

ועברתי את טיפולי הזריקות מדי בוקר,
במרפאה בעיר.

01:55:10:20 01:55:08:04

בגונדר, לא באים לחפש אותך?

01:55:15:21 01:55:10:22

-מאיפה ימצאו אותי,
אני שוכר מיטה במסתור.

01:55:21:21 01:55:15:23

גם לא שלחו שוטרים לחפש אותי.
השוטרים תפסו את וועד החקלאים,

01:55:26:07 01:55:21:23

והוא אמר להם, איך אתם בכלל

עוצרים על מקרה כזה,

01:55:31:20 01:55:26:12
זה לא תקין שאחיין שלו שגר בבלסה
והוא לא גידל אותו יגרום לו להיעצר.

01:55:36:03 01:55:31:24
כשאמר להם כך הם הבינו
גם כי מאמינים לו באופן כללי.

01:55:41:22 01:55:36:05
אחרי זה נסעתי לאדיס אבבה.
נכנסתי עם המסמך למשרדים שם.

01:55:54:13 01:55:42:00
באדיס אבבה, עם מי אתה הולך לגור?
-קניתי מיטה בשוק "מרקטו",

01:56:04:24 01:55:54:15
שכרתי חדר, שמתי את המיטה בו, שם גרתי
עד שאשתי וילדיי הצטרפו אליי באדיס.

01:56:09:06 01:56:05:02
כמה זמן נשארתי כך?
- במשך יותר מחודש.

01:56:18:19 01:56:09:08
הם סבלו מאוד, נחסמו הדרכים לכיווני
הילדים סבלו והיא סבלה, לא היה אוכל,

01:56:22:16 01:56:18:22
למה הם סבלו? תסביר לנו.
מה הם סיפרו לך?

01:56:29:06 01:56:22:18
סבלו כי נחסמו הדרכים ואין יציאות
וכניסות של אמצעי תחבורה,

01:56:36:11 01:56:29:08
בגלל שאנשים בורחים מהמדינה...

01:56:41:05 01:56:36:13
תסביר לנו איך היו המשפחה
שלך בתוך כל זה.

01:56:51:11 01:56:41:08
אחי מנסה לסדר דרך הגעה, הוא בא
לגונדר, מדבר איתי בטלפון, הדרך חסומה

01:56:55:16 01:56:51:15

ואין דרך שהם יגיעו אליי.
-מי חסם את הדרכים?

01:57:05:21 01:56:55:22
מתנגדי השלטון נכנסו לעיר, כעת העיר
בשליטת המתנגדים והם חסמו את הדרכים

01:57:14:04 01:57:05:24
אין אוטובוסים שיוצאים מהעיר.
אשתי מטפלת בכל הילדים לבד,

01:57:29:05 01:57:14:08
קונה בגדים, מאכילה את כולם, לבדה.
בסוף הגיעו בדרך עקיפה, דרך גוג'אם,

01:57:35:22 01:57:29:07
הגיעו אחרי סבל רב לאורך כל התקופה.
-איך הגיעו אם הדרכים חסומות?

01:57:41:09 01:57:35:24
הם עלו על משאית וכיסו את עצמם,
אין אוטובוסים יוצאים מהעיר,

01:57:48:05 01:57:41:12
עלו על משאית שנסעה בדרכים
לא סלולות ולא נוחות.

01:57:54:13 01:57:48:08
אחרי שהם הגיעו אליי, שכרתי דירה
והתחלנו לגור ביחד.

01:57:59:06 01:57:54:16
לא מכרתי את הבית,
ואת כל הרכוש שלי,

01:58:03:23 01:57:59:08
אפילו התחילו להגיד עליי
שברחתי משם,

01:58:19:14 01:58:04:00
והידידים שלי הפנו אליי עורף.
אבל בעזרת האל הצלחתי להגיע ארצה.

01:58:25:19 01:58:21:00
רגע, כמה זמן חיכיתם באדיס אבבה?

01:58:28:07 01:58:25:23
חמישה חודשים.
-חמישה חודשים.

01:58:39:11 01:58:28:09
הייתם באדיס אבבה חמישה חודשים, האם
היה לכם מספיק כסף? ממה התפרנסתם?

01:58:40:16 01:58:39:13
היה לי כסף.

01:58:43:06 01:58:40:18
- איך היו החיים בעיר?
איך הסתדרתם בעיר?

01:58:51:06 01:58:43:09
היה לי כסף ממכירת הפרות שהיו לי,
למעט פרה אחת שלא מכרתי אותה,

01:59:00:07 01:58:51:10
את הנשק שלי מכרתי
ערב לפני יציאתי לאדיס אבבה,

01:59:09:15 01:59:00:12
הדבר החשוב הוא שהייתה בת דודה של
אמא שלי, קראו לה זממו ארמיאס,

01:59:14:18 01:59:09:17
זממו ארמיאס היא אישה
עם ארבעה ילדים,

01:59:19:17 01:59:14:20
ענייה ואין כלום לאכול,
אין לה כלום,

01:59:24:01 01:59:19:20
במצב כזה היא לא תוכל לסדר עלייה,
כי היא לא תוכל לברוח כמו כולם,

01:59:28:12 01:59:24:04
אחרים לוקחים הלוואות,
נעזרים ביניהם, בין קרובי המשפחה,

01:59:34:20 01:59:28:15
אבל עוד לפני תחילת בריחת האנשים,
אמא שלי ביקשה ממני,

01:59:38:15 01:59:34:23
שלא אשאיר את זממו ארמיאס,
כי אין לה אף אחד אחר,

01:59:44:22 01:59:38:17
כי אחיה נטש אותה והלך לסודן
וכן בנה הגדול, ברח לסודן,

01:59:49:14 01:59:45:01
לכן היא הדגישה שלא אשאיר שם
את בת דוד שלה,

01:59:57:04 01:59:49:17
לכן חזרתי, מכרתי לקחת אותה...
- חזרת אחרי שהגעת לאדיס אבבה?

02:00:04:24 01:59:57:06
זה קרה לפני ולא במקרה הזה שהגעת
לאדיס אבבה, לפני שנכנסתי לכלא,

02:00:10:09 02:00:05:02
כשליוותי את אמא שלי לאדיס אבבה,
אז היא ביקשה ממני לגבי בת דוד שלה.

02:00:18:15 02:00:10:21
אחרי שכל המשפחה שלי, הילדים,
אישתי ואחי הגיעו לאדיס אבבה,

02:00:28:03 02:00:21:04
זממו נשארה שם. ביקשתי מאחי לחזור,
אז עשיתי טעות,

02:00:35:21 02:00:28:06
כל הדרכים חסומות, יש הרבה בעיות
אבל שלחתי את אחי שמגדל הרבה ילדים,

02:00:45:07 02:00:36:00
נתתי לו כסף וביקשתי ממנו
להביא אותם לאדיס אבבה.

02:00:55:24 02:00:45:24
שכרתי מראש דירה מראש,
הפקדתי דמי שכירות של חודשיים מראש.

02:01:01:11 02:00:56:01
אישתו כעסה עליי מאוד, אמרה שהוא
הביא את המשפחה שלי,

02:01:08:04 02:01:01:14
וטיפל בהם לבד בדרך לא דרך ועכשיו
אתה שולח אותו שוב לתוך בעיות,

02:01:14:21 02:01:08:06
והיא צודקת, אני בעצמי מרגיש אשם
במעשיי, היא בכתה מאוד,

02:01:18:03 02:01:14:23

אבל לא היה מה לעשות כבר.

02:01:23:24 02:01:18:05
אחי הביא אותם ביום א' ועלו
לישראל ביום ב', יום לאחר ההגעה.

02:01:40:03 02:01:24:01
איך שהם הגיעו לאדיס אבבה,
נכנסו לבית ששכרתי מראש בשבילם,

02:01:46:09 02:01:40:05
קניתי מראש קמח ומוצרי מזון
גם למשפחת אחי ולזו שהגיעה הרגע,

02:01:52:02 02:01:46:12
לא היו להם בעיות היות ואני הכנתי
בשבילם מקום מראש.

02:01:55:08 02:01:52:05
יש לי עוד סיפור שלא סיימתי.
-מהו?

02:02:04:18 02:01:55:11
דוד שלי שגידל אותנו, היה עשיר
מאוד, במקרה הגיע לביתנו סוחר,

02:02:12:16 02:02:04:20
סוחר שלוקח את הסחורה שלו על גבי
חמורים לשווקים, הולך לגונדר,

02:02:17:02 02:02:12:18
וקונה ומוכר סחורה כגון דלק,
פולי קפה וכו',

02:02:20:09 02:02:17:04
אז הסוחרים באו ממקסני'ט
והתארחו אצל דוד שלי,

02:02:29:04 02:02:20:12
בערב אכלו, שתו, חילקו מתנות
של פולי קפה ובזין, מרגישים בבית,

02:02:37:05 02:02:29:08
היה לו סחורה של שלושה חמורים, אבל
למחרת בבוקר מצאו אותו תלוי על עץ,

02:02:40:23 02:02:37:10
מה זאת אומרת?
-הוא התאבד.

02:02:47:12 02:02:41:03
תלה את עצמו על זית ליד הבית.
הוא דיבר וצחק כל הערב,

02:02:51:19 02:02:47:14
מסתבר שגם היה אומר כי מי שיטפל
ברכוש שלו זה אבא וודאג' (דוד שלי),

02:02:58:04 02:02:51:22
אשתו גרה בעיר, כנראה הם רבו,
הוא נמצא תלוי על עץ.

02:03:02:17 02:02:58:13
תפסו את דוד שלי
ולקחו לכלא במקסני'ט.

02:03:13:01 02:03:02:19
ואחרי זה העבירו אותו
לכלא צבאי בגונדר.

02:03:13:24 02:03:13:04
למה?

02:03:21:21 02:03:14:02
-הוא חשוד ברצח, האורח נמצא מת בביתו.

02:03:24:12 02:03:21:23
כל האנשים היו עצובים מהסיטואציה,

02:03:29:14 02:03:24:15
כי היו הרבה אורחים שהיו מתארחים
אצלו ומכירים אותו היטב.

02:03:39:03 02:03:29:18
אני התחלתי להתקרב עם האחראי
של הכלא שבו דודי כלוא,

02:03:50:16 02:03:39:06
הייתי לוקח אותו למסעדות וברים,
אבל לא הייתי מדבר איתו על דוד שלי,

02:03:58:13 02:03:50:18
דוד של ילדיי, גנטו טסמה, היה אדם
גדול הוא זה שהיה מדבר איתו,

02:04:05:16 02:03:58:16
אני חייב להודות לו בהזדמנות זו.
הוא מכיר את האיש,

02:04:09:23 02:04:05:19

גם הוא היה לוקח אותו לברים
והיה מזמין אותו לשתייה חריפה...

02:04:12:14 02:04:10:01
מה אומר לו כשהם בברים?

02:04:16:05 02:04:12:19
מספר לו על האסיר,
סיפורים אישיים של האסיר,

02:04:20:11 02:04:16:07
איזה בן אדם טוב הוא,
איזה עשיר הוא,

02:04:27:02 02:04:20:13
איזה אדם גדול ומארח אורחים הוא,
כשהאיש שואל על האסיר אנשים אחרים,

02:04:30:17 02:04:27:04
גם הם מספרים לו
דברים טובים על האסיר.

02:04:44:10 02:04:30:19
באחת הפעמים נכנסו לבר ושתו לשוכרה
ערק, עד היום אני מתחרט למה לא שתיתי

02:04:51:00 02:04:44:13
כשכל הכסף שהיה לי הלך
על האלכוהול בשביל האיש,

02:05:01:23 02:04:52:08
חודש וחצי אחרי שהגיע לכלא הצבאי,
הצלחתי להחזיר אותו הביתה.

02:05:10:15 02:05:02:01
גם המושל היה אוהב אותי
וגם דוד שלי אהב אותי מאוד.

02:05:20:12 02:05:10:18
החברים שלי אהבו אותי.
אלה העשייה שלי שם.

02:05:26:24 02:05:20:14
כל הכבוד לך!
-שאלה אחרונה שלי, אנחנו מסיימים,

02:05:31:00 02:05:27:02
תספר לי בבקשה על התמונה הזו.
-על זה?

02:05:33:21 02:05:31:03
כן. מה זו התמונה הזו?

02:05:39:02 02:05:33:24
זה המקום שאנחנו גרנו בו,
שם היה הבית שלי.

02:05:43:12 02:05:40:05
הבית של דוד שלי היה שם,
רואים את הפחון בתמונה.

02:05:50:02 02:05:43:22
בתמונה נראה קצת רחוק אבל במציאות
זה קרוב המרחק בין הבתים שלנו.

02:05:56:06 02:05:50:07
איפשהו כאן באמצע, יש שטח מישורי
ופתוח, שם אוספים את הצאן, פרות ועזים

02:06:00:09 02:05:56:08
היום אני מתגעגע
למפגשים של הכבשים

02:06:05:11 02:06:00:11
והעזים עם העגלים שלהן
שהופרדו במהלך היום,

02:06:11:02 02:06:05:14
לקולות שהן משמיעות במפגשים
ביניהן כדי לחפש את העגלים,

02:06:15:07 02:06:11:05
זה היה משמח אותי מאוד.

02:06:24:02 02:06:15:09
היה לי שכן ידיד מי שהיה
אב הסנדק שלי בני הבכור,

02:06:32:14 02:06:24:05
קראו לו מולא גודו, אני זוכר
איזו ידידות עמודה הייתה בינינו,

02:06:39:11 02:06:32:18
אתם גדלתם בעיר לא מכירים את התרבות
אבל נניח כשמגיעים אורחים לבית שלי,

02:06:42:22 02:06:39:13
השכנים באים לעזור באירוח
ומביאים אוכל ושתייה,

02:06:45:11 02:06:42:24

והוא היה עושה את זה תמיד,
כאורחים מגיעים אליי,

02:06:52:07 02:06:45:13

ואם אורחים מגיעים אליו, אני לוקח
לבית שלו מה שיש לי בבית.

02:06:55:19 02:06:52:09

הם מתכוננים מראש למקרה
שיבואו אורחים אליי.

02:07:02:07 02:06:55:21

כך היינו מארחים אורחים.
היו לי חיים שמחים.

02:07:07:13 02:07:02:17

טיפלתי באמא שלי
ובהוריה של אישתי ביחד,

02:07:11:14 02:07:08:15

וכל זה כבר לא נמצא היום.

02:07:21:14 02:07:11:17

אני חייב להודות לאשתי שטיפלה בשבעה
ילדים קטנים, גידלה אותם לבד,

02:07:27:04 02:07:21:16

היום כולם מסודרים, חלקם עובדים
בתחום הרפואה, כולם משכילים,

02:07:33:12 02:07:27:07

בזכותה הם הגיעו לאן שהגיעו,
אני הייתי בחושך לפני התחתנתי איתה,

02:07:37:06 02:07:33:16

אחרי מותה של אישתי הקודמת,
אם ילדיי.

02:07:43:17 02:07:37:09

אבל אלוהים נתן לי את אשתי שעזרה לי
רבות, גידלה את ילדיי,

02:07:45:21 02:07:43:19

עלינו ארצה בשלום,

02:07:52:07 02:07:45:23

היום נשארו רק הילדים שנולדו לי ממנה,
הילדים מאשתי הקודמת כבר עצמאים.

02:08:00:14 02:07:52:24
מכל הבעיות שהיו לי היו קשות יותר
מותה של אישתי והסבל שהיה לי בכלא.

02:08:05:07 02:08:00:20
חוץ מזה אני הייתי ברמת חיים טובה,
חיים שמחים.

02:08:08:07 02:08:05:11
בארץ אמי נפטרה.
אחי שהיה תלמיד מבריק,

02:08:11:01 02:08:08:09
ואחר כך היה מורה
בתוכנית הממשלתית,

02:08:17:09 02:08:11:04
לקדם את הציבור,
הוא נעלם ולא חזר אלינו.

02:08:24:01 02:08:17:12
היו צרות והיו גם שמחות, הכל ביחד.